

Vaasan yliopisto
UNIVERSITY OF VAASA

Matilda Latvala

”Milloin ChatGPT vie työsi?”

ChatGPT:tä ja työelämää käsittelevät diskurssit keskustelufoorumeilla

Markkinoinnin ja viestinnän akateeminen yksikkö
Digitaalisen median pro gradu -tutkielma
Viestinnän monialainen maisteriohjelma

Vaasa 2026

VAASAN YLIOPISTO**Markkinoinnin ja viestinnän akateeminen yksikkö**

Tekijä:	Matilda Latvala		
Tutkielman nimi:	”Milloin ChatGPT vie työsi?”: ChatGPT:tä ja työelämää käsittelevät diskurssit keskustelufoorumeilla		
Tutkinto:	Filosofian maisteri		
Oppiaine:	Digitaalinen media		
Työn ohjaaja:	Tomi Laapotti		
Valmistumisvuosi:	2026	Sivumäärä:	67

TIIVISTELMÄ:

Tekoäly on vakiinnuttanut asemansa osaksi nyky-yhteiskuntaa, ja se muuttaa yhä useampaa elämän osa-aluetta, varsinkin työelämää. Generatiivinen tekoäly, ja erityisesti ChatGPT, on noussut sen myötä isoksi keskustelunaiheeksi työelämää käsittelevässä julkisessa keskustelussa. Näissä keskusteluissa työntekijöiden näkemykset ja kokemukset tekoälystä jäävät kuitenkin usein vähälle huomiolle. Tämän tutkimuksen tavoitteena onkin ymmärtää, miten ChatGPT:stä ja sen vaikutuksista työelämään keskustellaan kolmella eri keskustelufoorumilla. Tutkimusta ohjaa seuraava tutkimuskysymys: millaisia diskursseja ChatGPT:n käytöstä työelämässä löytyy keskustelufoorumeilta?

Tutkimuksen aineisto koostuu yhdeksästä keskustelunaloituksesta, jotka on kerätty Vauva.fi-, Suomi24-, ja Reddit-keskustelufoorumeilta. Aineistoon on valittu suomenkielisiä keskusteluita, joissa käsitellään ChatGPT:tä ja tekoälyä työn yhteydessä. Tutkimusaineisto on kerätty manuaalisesti keskustelufoorumien omien hakukoneiden avulla ja haku suoritettiin hakusanoilla *ChatGPT* ja *tekoäly*. Tutkimus on toteutettu laadullisella eli kvalitatiivisella tutkimusotteella, ja aineiston analyysimenetelmänä on käytetty diskurssianalyysiä. Diskurssianalyysin avulla selvitetään, millaisia puhetapoja ja merkityksiä ChatGPT:hen liitetään työelämän yhteydessä keskustelufoorumeilla.

Aineiston analyysin avulla keskustelufoorumeilta tunnistettiin neljä diskurssia: ”Tekoäly vie ¼ töistä!”, ”Ammatteja tulee ja menee. Uusia syntyy.”, ”ChatGPT vielä täynnä virheitä?” ja ”Kaipaam inhimillisyyttä”. Näistä ”Tekoäly vie ¼ töistä!”, eli uhkadiskurssi, näyttäytyi keskustelufoorumeilla hallitsevana puhetapana. Uhkadiskurssissa tekoäly ja ChatGPT esitetään työelämää uhkaavana teknologiana, joka lisää työttömyyttä ja heikentää ihmisten toimeentuloa. Aineistosta havaittiin myös diskurssi, joka esittää tekoälyn ja ChatGPT:n mahdollisuutena työelämälle, ja jossa sen nähdään vain yksinkertaisesti muuttavan työtehtäviä osana luonnollista teknologista kehitystä. Kolmannessa diskurssissa taas korostuu ChatGPT:n epäluottavuus sekä sen käyttöön liittyvät eettiset kysymykset, jotka liittyvät tekoälyn tuottamaan virheelliseen tietoon, sen hallusinointiin ja tietoturvariskeihin. Neljännessä diskurssissa puolestaan painotetaan inhimillisyyden, aitouden ja ihmisten välisen vuorovaikutuksen tärkeyttä työelämässä, jota ei haluta korvata tekoälyllä.

Tutkimuksen tulokset osoittavat, että keskustelufoorumeilla käydään monipuolista, mutta samalla ristiriitaista keskustelua ChatGPT:stä ja tekoälystä työelämän yhteydessä. Tutkimustulosten mukaan aineistossa korostuvat erityisesti sellaiset puhetavat, joissa nostetaan esiin tekoälyn ja ChatGPT:hen liittyvät uhkakuvat, työn muutokseen liittyvät mahdollisuudet, eettiset haasteet sekä inhimillisyyden merkitys työelämässä. Tutkimus tuottaa merkityksellistä tietoa siitä, miten tavalliset työssäkäyvät ihmiset näkevät tekoälyn ja ChatGPT:n osana työelämää.

AVAINSANAT: Tekoäly, työelämä, diskurssi, keskustelufoorumi, verkkokeskustelu

Sisällys

1	Johdanto	4
1.1	Tavoite	6
1.2	Aineisto	7
1.3	Menetelmä	10
2	Tekoäly työelämän muokkaajana ja kehittäjänä	12
2.1	ChatGPT ja generatiivisen tekoälyn murros	13
2.2	ChatGPT työelämän tehostajana ja haasteiden tuojana	16
2.3	Tekoälyn ja ChatGPT:n eettiset haasteet työelämässä	18
3	Diskurssien rakentuminen digitaalisessa ympäristössä	21
3.1	Verkkokeskustelu ja digitaalinen vuorovaikutus	22
3.2	Keskustelufoorumit digitaalisina alustoina	25
3.3	Vauva.fi, Suomi24 ja Reddit	28
4	Aineiston analyysi	31
4.1	”Tekoäly vie ¼ töistä!”	31
4.2	”Ammatteja tulee ja menee. Uusia syntyy.”	37
4.3	”ChatGPT vielä täynnä virheitä?”	43
4.4	”Kaipaamme inhimillisyyttä”	48
4.5	Analyysin yhteenveto	53
5	Päätäntö	57
	Lähteet	62

1 Johdanto

Tekoäly on mullistanut maailmaa. Tekoälyn kehitys on edennyt viime vuosina hyvin nopeasti, ja sen käyttö on levinnyt monille eri ammattialoille. Tekoälyn kehitys onkin siirtynyt perinteisistä, dataan perustuvista ja erottelevista tehtävistä kohti generatiivista tekoälyä, joka kykenee tuottamaan erityisesti luovaa sisältöä (Banh & Strobel, 2023, s. 62). Nämä työkalut voivat automatisoida tehtäviä, tehostaa viestintää sekä tuottaa luovaa sisältöä, mikä voi nopeuttaa ideoiden kehittämistä, edistää yhteistyötä ja vahvistaa tutkimus- ja kehitystoimintaa (Sedkaoui & Benaichouba, 2024, n.d.).

Yksi maailman tunnetuimmista generatiivisen tekoälyn sovelluksista, OpenAI:n ChatGPT, julkaistiin 30. marraskuuta 2022. ChatGPT:n käyttäjämäärät ovat kasvaneet hyvin nopeasti palvelun julkaisun jälkeen: muun muassa Langley (2025) raportoi Business Insiderin artikkelissa, että ChatGPT saavutti 100 miljoonaa viikoittaista aktiivista käyttäjää marraskuussa 2023 ja 400 miljoonaa viikoittaista aktiivista käyttäjää helmikuussa 2025. Tuoreimman tiedon (OpenAI, 2026) mukaan ChatGPT:llä on ollut helmikuussa 2026 yli 900 miljoonaa viikoittaista aktiivista käyttäjää ja yli 50 miljoonaa palvelusta maksavaa tilaajaa. ChatGPT:n nopea kasvu on herättänyt keskustelua sen mahdollisuuksista ja haasteista työelämässä niin asiantuntijoiden, organisaatioiden kuin yksittäisten käyttäjienkin keskuudessa.

Viimeaikaisen tutkimuksen mukaan generatiivinen tekoäly voi lisätä tehokkuutta asiantuntijatyössä merkittävästi. Esimerkiksi Noy ja Zhang (2023) havaitsivat, että ChatGPT:n käyttö keskitason ammatillisissa kirjoitustehtävissä lyhensi työaikaa keskimäärin 40 % ja paransi lopputulosten laatua 18 %. Tutkimus toteutettiin satunnaistettuna kokeena, jossa 453 korkeakoulutettua ammattilaista suoritti kirjoitustehtäviä joko ilman ChatGPT:tä tai sen avustuksella. Tutkimuksessa havaittiin, että ChatGPT:n käyttö tasoitti osallistujien välisiä eroja. Myös Pengin ja muiden (2023) tutkimuksessa saatiin samansuuntaisia tuloksia ohjelmistokehityksen yhteydessä. He toteuttivat tutkimuksen kontrolloituna kokeena, johon rekrytoitiin 95 ammattilaisohjelmoijaa suorittamaan HTTP-palvelimen toteutustehtävä JavaScriptillä.

Osallistujat jaettiin tutkimuksen ajaksi satunnaisesti kahteen ryhmään, joista toinen käytti tehtävässä apuna GitHub Copilotia, kun taas toinen ryhmä suoritti tehtävän ilman sitä. Heidän tutkimuksensa osoitti, kuinka GitHub Copilotin käyttö lyhensi ohjelmointitehtävien keskimääräistä suoritusaikaa yli 50 %, mutta tehtävän suorituksen onnistumisprosentissa ei havaittu merkittäviä eroja.

Generatiivisen tekoälyn käyttöönotto on synnyttänyt kriittistä keskustelua esimerkiksi siihen liittyvistä eettisistä kysymyksistä, sen tuottaman tiedon luotettavuudesta ja sen vaikutuksista työmarkkinoihin. Investointipankki Goldman Sachs on Forbesin artikkelin (2023) mukaan ennustanut, että generatiivinen tekoäly voi tulevaisuudessa johtaa satojen miljoonien työpaikkojen katoamiseen tai työtehtävien muutokseen. World Economic Forumin *Future of Jobs 2025* -raportin (2025, s. 62) mukaan 86 % työnantajista odottaa tekoälyn ja informaatiokäsittelyteknologioiden muuttavan heidän liiketoimintaansa vuoteen 2030 mennessä, ja 41 % työnantajista odottaa myös pienentävänsä työvoimaansa tulevaisuudessa. Erityisesti automatisoitavissa olevat tehtävät ovat vaarassa, mikä voi vaikuttaa erityisesti asiantuntija- ja toimistotöihin.

Toisaalta kaikki asiantuntijat eivät näe generatiivisen tekoälyn vaikuttavan työelämään yhtä radikaalisti. Forresterin analyytikot Gownder ja O'Grady (2023) korostavat, että generatiivinen tekoäly ei tule niinkään hävittämään työpaikkoja, vaan pikemminkin muuttamaan työnkuvia ja vaikuttamaan siihen tapaan, joilla eri aloilla työskennellään. Heidän mukaansa tekoäly voi tehostaa monia työprosesseja, joka voi lisätä työn tuottavuutta ja synnyttää uusia työtehtäviä. Aiempaa tutkimusta generatiivisen tekoälyn käytöstä työelämässä on kuitenkin vasta vähän, ja se on lähinnä keskittynyt tekoälyn lyhytaikaisiin vaikutuksiin työmarkkinoilla.

Suomessa tekoälyn vaikutuksista työelämään on käyty vilkasta keskustelua mediassa. Ylen (2025) mukaan useat teknologia-alan asiantuntijat ovat varoittaneet, että tekoälyyn liittyvä "sijoitusbuumi" on paisunut jopa sellaiseksi kuplaksi, jossa sen käyttöön liittyvät odotukset ylittävät sen tuottamat toteutuneet tulot. Samaan aikaan markkinaa johtavat

teknologiayritykset, kuten OpenAI, Microsoft ja Google, hallitsevat tekoälyyn liittyvää keskustelua mediassa. Tämä vähentää ja kaventaa julkisessa keskustelussa esiintyviä erilaisia näkökulmia merkittävästi. Näiden yritysten hallitsema mediadiskurssi painottuu usein tekoälyn taloudellisiin mahdollisuuksiin, kun samalla tavallisten työntekijöiden kokemukset ja huolenaiheet jäävät mediassa varjoon. Ihmisten arkiset näkemykset saavatkin vähemmän tilaa niin mediassa kuin tutkimuskirjallisuudessakin. Näiden syiden vuoksi on tärkeää tutkia, millaisia puhetapoja ja merkityksiä ChatGPT:hen ja tekoälyn työelämävaikutuksiin liitetään keskustelufoorumeilla, joissa ihmiset voivat ilmaista näkemyksiään helpommin ja vapaammin kuin perinteisessä mediassa.

1.1 Tavoite

Tämän tutkimuksen tavoitteena on ymmärtää, miten ChatGPT:stä ja sen vaikutuksista työelämään keskustellaan keskustelufoorumeilla. Tarkastelussa ovat Vauva.fi-, Suomi24- ja Reddit-keskustelufoorumeilla. Tutkimuksen tavoitetta tukee seuraava tutkimuskysymys:

1. Millaisia diskursseja ChatGPT:n käytöstä työelämässä löytyy keskustelufoorumeilta?

Tämä tutkimus keskittyy nimenomaan sellaisiin keskusteluihin, joissa käsitellään ChatGPT:n vaikutuksia työelämään, koska se on yksi tunnetuimmista ja laajimmin käytetyistä generatiivisen tekoälyn järjestelmistä. ChatGPT:n saatavuus ja helppokäyttöisyys on tehnyt siitä tärkeän ja hyödyllisen työkalun monilla eri aloilla, ja sen käyttö työssä on herättänyt runsasta keskustelua mediassa ja keskustelufoorumeilla. ChatGPT onkin raivannut tiensä sekä tavallisten ihmisten että organisaatioiden arkeen, ja juuri sen laaja käyttäjäkunta tekee siitä relevantin tutkimuskohteen.

Tutkimuskysymyksen avulla selvitetään, millaisia puhetapoja ja merkityksiä ChatGPT:n ja tekoälyn käyttöön työelämässä liitetään tarkastelussa olevilla keskustelufoorumeilla. Julkinen keskustelu tekoälystä on ristiriitaista: esimerkiksi Roen ja Perkinsin (2023)

tutkimuksen mukaan tekoäly nähdään mediassa sekä lupaavana ratkaisuna yhteiskunnallisiin haasteisiin että merkittävänä riskinä. Tutkimustulos saatiin selvittämällä, miten ChatGPT:tä ja muita kielimalleja käsitellään ja esitetään Iso-Britannian uutismediassa. Tutkimuksessa selvisi, että mediakeskustelut painottuvat usein varoituksiin ja uhkakuviin, kun taas tekoälyn hyödyllisiä ja positiivisia vaikutuksia käsitellään mediassa huomattavasti vähemmän. Se, että diskurssit jakautuvat mediassa optimistisiin ja kriittisiin näkökulmiin, voi näkyä myös keskustelufoorumeilla käydyssä keskustelussa liittyen ChatGPT:hen ja tekoölyyn. Tämä tekee diskurssien tarkastelusta tärkeän osan tätä tutkimusta.

Nguyenin ja Hekmanin (2024, s. 448–449) tutkimus tukee Roen ja Perkinsin (2023) tutkimuksen havaintoa siitä, että mediassa käyty keskustelu tekoälystä painottuu usein nimenomaan negatiivisiin ja kriittisiin näkökulmiin. Heidän mukaansa tekoälyä koskeva uutisointi on muuttunut aiempaa kriittisemmäksi ja kehittynyt ajan kanssa valtavirtaa koskevaksi yhteiskunnalliseksi ilmiöksi. Samalla tutkimuksessa havaittiin, että vaikka tekoälystä kirjoittaa mediassa suhteellisen suuri joukko toimittajia, eniten näkyvyyttä saanut tekoälyä koskeva uutisointi tuotetaan pitkälti vain pienen journalistijoukon voimin. Tämä on tutkimuksen kannalta merkittävää, koska se osoittaa, etteivät tekoälyä koskevat puhutavat rakennu julkisessa keskustelussa sattumanvaraisesti. Kun aiheesta käytävää keskustelua tuottaa vain pieni joukko journalisteja, myös mediassa esitetyt näkökulmat jäävät rajallisiksi. Tämä vaikuttaa siihen, että erityisesti tavallisten työssäkävien ihmisten ajatukset ja mielipiteet tekoälystä jäävät julkisessa keskustelussa vähälle huomiolle.

1.2 Aineisto

Tämän tutkimuksen aineisto koostuu yhdeksästä keskustelunaloituksesta, jotka on kerätty kolmelta eri keskustelufoorumilta. Näitä foorumeita ovat Vauva.fi, Suomi24 ja Reddit. Nämä alustat valittiin tutkimukseen niiden suosion ja aktiivisten keskusteluyhteisöjen vuoksi. Vauva.fi ja Suomi24 ovat suomalaisia keskustelufoorumeita,

joissa anonyymit käyttäjät voivat osallistua keskusteluun vapaasti. Reddit on puolestaan kansainvälinen foorumi, jossa keskustelut jakautuvat eri aihealueisiin (*subredditeihin*). Redditissä käyttäjät voivat antaa ääniä viesteille, jotka vaikuttavat niiden näkyvyyteen alustalla. Tutkimusaineistoon on valittu vain suomenkielisiä keskusteluja, sillä tutkimuksen tarkastelun kohteena ovat suomalaisilla keskustelufoorumeilla käydyt keskustelut ChatGPT:n työelämävaikutuksista. Tämän vuoksi Redditistä keskustelunaloituksia haettiin rSuomi-subredditistä. Tämä subreddit on yksi Redditin aktiivisimmista suomalaisyhteisöistä.

Aineisto kerättiin manuaalisesti jokaisen keskustelufoorumin oman hakukoneen avulla. Hakusanoina toimivat sanat *tekoäly* ja *ChatGPT*. Tämän avulla varmistettiin, että aineistoon saadaan mahdollisimman laaja katsaus aiheeseen liittyvistä keskusteluista. Hakusanoihin ei yhdistetty sanaa *työ*, sillä hakukoneet etsivät tällöin myös kaikki keskustelunaloitukset, joissa esiintyi pelkästään sana *työ*, eikä vain niitä, joissa nämä hakusanat esiintyivät yhdessä. Aineistoa haettiin aikaväliltä 2022–2025, sillä ChatGPT on julkaistu vuonna 2022 ja keskustelu sen vaikutuksista työelämään on tutkimuksen tekoaikaan yhä ajankohtainen.

Ensimmäinen rajausta keskustelunaloituksiin tehtiin poistamalla sellaiset aloitukset, joissa ChatGPT:tä ei mainittu työelämän yhteydessä. Vaikka keskustelun kommentissa nämä asiat olisi mainittu, oletuksena pidettiin, että keskustelun kulku liittyy vahvasti sen aloitukseen. Tämän vuoksi nämä keskustelunaloitukset rajattiin aineiston ulkopuolelle. Toinen rajausta tehtiin keskustelun aktiivisuuden perusteella. Kaikki alle 15 kommenttia sisältäneet keskustelut rajattiin pois, jotta aineisto tarjoaisi riittävän laajan keskustelun analyysiä varten. Tämän avulla myös varmistettiin, että yksittäisten käyttäjien mielipide ei pääse korostumaan analyysissä. Lopullinen aineisto valittiin keskusteluiden relevanttiuden perusteella. Tässä tutkimuksessa relevanttiudella tarkoitetaan sitä, kuinka selkeästi keskustelunaloitus liittyi ChatGPT:hen ja työelämään, ja kuinka hyvin keskustelusta oli mahdollista tunnistaa tutkimuskysymyksen kannalta oleellisia puhetapoja. Valinnassa siis painotettiin sellaisia keskustelunaloituksia, joissa ChatGPT:n,

tekoälyn ja työelämän välinen yhteys oli jo aloituksessa selvästi näkyvissä ja joissa keskustelu oli tarpeeksi laaja analyysiä varten. Taulukokoon 1 on koottu aineistoon valitut keskustelunaloitukset, niiden julkaisuajankohta ja kommenttien määrä.

Taulukko 1. Aineiston julkaisualue, julkaisupäivä, keskustelun aloitusten nimet ja kommenttien määrä.

Alusta	Julkaisupäivä	Keskustelun aloituksen nimi	Kommenttien määrä
Vauva.fi	29.03.2023	Tekoäly vie 1/4 töistä!	147
Vauva.fi	11.04.2023	Aiotko käyttää Chat GPT:tä tekemään työsi?	67
Vauva.fi	31.07.2024	Milloin ChatGPT vie työsi? Ole rehellinen.	27
Suomi24	25.12.2023	Tekoälyn tulo	243
Suomi24	28.04.2023	Joko chatgpt tekee sinun työsi?	22
Suomi24	15.12.2023	Ohjelmoijat etsikää jokin toinen toimiala	16
Reddit	15.01.2023	Vastavalmistuneiden (tai muiden) koodareiden mielipiteitä ChatGPT:stä?	72
Reddit	18.01.2023	ChatGPT on aivan älyttömän hyvä	49
Reddit	18.01.2023	ChatGPT tekee Iltalehden toimittajan työt ilman mitään ongelmaa.	37

Lopulliseen aineistoon valitut keskustelunaloitukset sijoittuvat aikavälille 15.1.2023-31.7.2024. Tarkastelujakso ajoittuu aikaan, jolloin ChatGPT:n kielimallit kehittyivät merkittävästi. OpenAI julkaisi GPT-4:n maaliskuussa 2023 ja GPT-4o:n toukokuussa 2024, mikä on voinut lisätä ChatGPT:stä käytyä keskustelua foorumeilla. Aineiston lopullinen koko perustuu kuitenkin siihen, että jokaiselta keskustelufoorumilta haluttiin valita sama määrä keskustelunaloituksia. Tämän avulla pyrittiin varmistamaan, että aineistoon saadaan mahdollisimman monipuolinen kuva eri alustoilla käydyistä keskusteluista.

Sosiaalisen median tutkimukseen pätevät ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet (Eilo ja muut, 2026, s. 7). Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (2019, s. 7) mukaan tutkijan tulee kunnioittaa tutkittavien ihmisarvoa ja itsemääräämisoikeutta sekä oikeutta yksityisyyteen ja tietosuojaan. Tämän lisäksi tutkimus on toteutettava siten, ettei siitä aiheudu tutkittaville merkittäviä riskejä, vahinkoja tai haittoja. Eilo ja muut (2026, s. 8) toteavat, että sosiaalisen median tutkimuksessa eettiset kysymykset liittyvät usein siihen, että julkisen ja yksityisen tiedon raja on sosiaalisessa mediassa epäselvä. He myös muistuttavat, että myös nimimerkki voidaan laskea henkilötiedoksi, jos se mahdollistaa henkilön tunnistamisen (Eilo ja muut, 2026, s. 7). Tutkimuksen aineisto on kerätty kolmelta eri keskustelufoorumilta, joissa kaikissa on eri anonymiteetin taso: Redditissä käytetään nimimerkkiä, kun taas Vauva.fi- ja Suomi24-foorumeilla keskusteluun voi osallistua myös ilman rekisteröitymistä tai käyttäjätunnusta. Tämän vuoksi aineiston käsittelyssä kiinnitettiin erityistä huomiota siihen, että niiden alustojen aineistosta, joissa nimimerkit olivat käytössä, kaikki nimimerkit poistettiin jo aineiston keräämisen yhteydessä. Lisäksi tutkimusta varten laadittiin Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (2026, s. 15) periaatteiden mukainen aineistohallintasuunnitelma, jossa huomioitiin aineiston käsittelyyn ja säilyttämiseen liittyvät eettiset kysymykset.

1.3 Menetelmä

Tämä tutkimus on toteutettu kvalitatiivisella, eli laadullisella tutkimusotteella. Laadullisen tutkimuksen tavoitteena on ymmärtää tarkasteltavaa ilmiötä tutkimuksen kohteena olevien henkilöiden näkökulmasta (Puusa ja muut, 2020, n.d.). Laadullisen tutkimuksen avulla pyritäänkin kuvaamaan, selittämään ja tutkimaan tutkittavan ilmiön laatua (Pietikäinen & Mäntynen, 2009, luku 5).

Tässä tutkimuksessa sovelletaan tutkimusaineiston analysointiin diskurssianalyysiä, jonka avulla tarkastellaan, millaisia puhetapoja ChatGPT:stä ja sen vaikutuksista työelämään rakentuu Vauva.fi-, Suomi24- ja Reddit-keskustelufoorumeilla. Koska tämän tutkimuksen aineisto koostuu keskustelufoorumeilla käydyistä kirjallisista keskusteluista,

tutkimuksessa on perusteltua tarkastella sitä, miten merkityksiä rakennetaan alustoilla nimenomaan kielenkäytön kautta. Diskurssianalyysin keskeinen näkemys on ajatus siitä, että kieli nähdään sosiaalisena toimijana (Pietikäinen & Mäntynen, 2019, luku 1). Kielenkäyttö voidaan siis nähdä sellaisena käytäntönä, joka järjestää, rakentaa, uusintaa ja muuntaa juuri sitä todellisuutta, jossa tällä hetkellä elämme (Jokinen ja muut, 2016, luku 1). Tässä tutkimuksessa diskurssianalyysin avulla ei tarkastella kielen rakennetta itsessään, vaan sitä, miten ja mitä asioita tekstimuotoisella viestinnällä tehdään keskustelufoorumeilla käydyissä keskusteluissa (Pietikäinen & Mäntynen, 2019, luku 1). Diskurssianalyysissä on myös oleellista se, kuinka diskurssit muodostavat tiedon rakenteita, jotka eivät ainoastaan muotoile tapoja nähdä ja esittää asioita, vaan myös rajaavat vaihtoehtoisia tapoja tulkita niitä (Puusa ja muut, 2020, luku 15).

Diskurssianalyysi on sopiva tutkimusmenetelmä silloin, kun tutkitaan asioiden ja ilmiöiden merkityksiä ja sitä, miten niitä rakennetaan sosiaalisessa vuorovaikutuksessa (Pietikäinen & Mäntynen, 2019, luku 5). Pietikäisen ja Mäntynen mukaan diskurssianalyysin tutkimuskohdetta ajaakin ajatus merkitysten rakentumisesta viestinnässä sekä näiden merkitysten kytkeytyminen sosiaaliseen toimintaan. Tämä tekee diskurssianalyysistä hyödyllisen menetelmän, kun tarkastellaan, millaisia merkityksiä ChatGPT:stä ja sen vaikutuksista työelämään luodaan keskustelufoorumeilla.

2 Tekoäly työelämän muokkaajana ja kehittäjänä

Tietokoneet ja ohjelmistot ovat muuttaneet talouden suorittamalla tiettyjä tehtäviä ihmisiä tarkemmin, nopeammin ja johdonmukaisemmin (Brynjolfsson ja muut, 2025, s. 2). Brynjolfssonin ja muiden mukaan ollakseen tehokkaita nämä järjestelmät vaativat kuitenkin yleensä selkeitä ja yksityiskohtaisia ohjeita siitä, miten syötteet muutetaan tuloksiksi, joten ohjelmointisuunnittelijaa tarvitaan yhä ohjelmoimaan tietokoneet. Brynjolfsson ja muut huomauttavat, että huolimatta perinteisen tietojenkäsittelyn merkittävistä edistysaskelista, monet työtehtävät, kuten datan analysointi, esitysten luominen tai sähköpostien kirjoittaminen, ovat vaikeasti määriteltävissä sääntöihin perustuviksi ja ovat siksi pysyneet tietokoneistamisen ulottumattomissa.

Tekoälyn nopea kehitys ja julkisesti saatavilla olevat työkalut, kuten ChatGPT, GitHub Copilot ja DALL-E, ovat herättäneet laajaa huomiota, optimismia ja huolta tulevaisuudesta (Brynjolfsson ja muut, 2025, s. 7). Nämä työkalut ovat esimerkkejä generatiivisesta tekoälystä, eli koneoppimisteknologian luokasta, joka pystyy tuottamaan uutta sisältöä, kuten tekstiä, kuvia, musiikkia ja videoita, analysoimalla sen aineistoista löytyviä kaavoja (Brynjolfsson ja muut, 2025, s. 7). Jarrahin (2018, s.578) mukaan tekoälyteknologiat kehittyvät nopeasti ja ne toimivat yhä useammin puoliksi itsenäisinä päätöksentekijöinä monimutkaisissa ympäristöissä. Hän viittaa Brynjolfssonin ja McAfeen (2014) näkemykseen, jonka mukaan yhteiskunta on siirtymässä kohti toista koneaikaa näiden kehittyneiden teknologioiden ansiosta, ja ne uhkaavat korvata ihmistyövoimaa useilla eri aloilla.

Tripathi ja muut (2024, s.1) kertovat, kuinka tekoälyyn perustuvan automaation käyttöönotto on muuttanut sitä, miten työtä suunnitellaan, toteutetaan ja palkitaan. He toteavat, että perinteiset ammatit, jotka ovat aiemmin nojanneet ihmisten taitoihin ja kognitiivisiin kykyihin, siirtyvät yhä useammin roboteille ja järjestelmille, joita ohjaavat algoritmit ja oppivat teknologiat. Heidän mukaansa tämä muutos ei rajoitu ainoastaan tehdastyöhön, sillä sen vaikutus koskettaa laajasti eri toimialoja aina pankkialasta terveydenhuoltoon, liikenteeseen ja asiakaspalveluun. Tekoälyn vaikutukset koskevatkin

lähes koko työmarkkinaa, ja tämän vuoksi on tärkeää tarkastella, millaisena tekoäly ja ChatGPT näyttäytyvät osana työelämää aiemmassa tutkimuksessa. Koska tutkimusaineisto koostuu keskusteluista, jotka liittyvät ChatGPT:n vaikutuksiin työelämässä, tässä luvussa käsitellään tarkemmin generatiivisen tekoälyn ja ChatGPT:n kehitystä, sen hyötyjä ja haasteita sekä siihen liitettyjä eettisiä kysymyksiä. Tämän avulla voidaan paremmin ymmärtää, millaiseen keskusteluun aineiston puhettavat liittyvät.

2.1 ChatGPT ja generatiivisen tekoälyn murros

Generatiiviset tekoälysovellukset ja chatbotit, kuten ChatGPT, eivät ole uusi ilmiö. Vuonna 1956 John McCarthy käytti ensimmäistä kertaa termiä *Artificial Intelligence* (AI), kun hän antoi Dartmouthin yliopiston kesäkonferenssille nimen *Dartmouth College Summer Artificial Intelligence Conference* (Grzybowski ja muut, 2024, s. 225). Grzybowski ja muut kertovat, että myöhemmin vuonna 1958, McCarthy myös kirjoitti *Lisp*-nimisen ohjelmointikielen, josta tuli keskeinen osa tekoälyn varhaista kehitystä.

Stahlin ja Ekenin (2024, s. 2) mukaan yksi varhaisimmista ja tunnetuimmista generatiivisen tekoälyn esimerkeistä on ELIZA, eli keskusteluohjelma, jonka Joseph Weizenbaum kehitti 1960-luvulla. Al-Amin ja muut (2024, s. 6) kertovat, että ELIZA oli ohjelmoitu jäljittelemään terapeuttia siten, että se esitti käyttäjälle avoimia kysymyksiä ja toisti hänen vastauksiaan. Heidän mukaansa ELIZA kuitenkin ainoastaan yhdisteli pinnallisia malleja, eikä se pystynyt seuraamaan sen kanssa käytyjä aiempia keskusteluja (Al-Amin ja muut, 2024, s. 6). Rajoituksistaan huolimatta ELIZA oli läpimurto tekoälytutkimuksen alalla ja loi pohjan tulevien chatbottien kehitykselle (Wang, 2024, s. 58). Wangin mukaan se myös osoitti, että chatbotit voivat kommunikoida ihmisten kanssa luonnollisella kielellä, mikä lisäsi kiinnostusta tekoälyyn liittyvää tutkimusta kohtaan.

Parannus ELIZAan verrattuna oli vuonna 1972 kehitetty chatbot nimeltä PARRY (Adamopoulou, 2020, s. 374). Sen sijaan että PARRY olisi ELIZAN tapaan jäljitellyt

terapeutista, se toimi paranoidista skitsofreniaa sairastavan potilaan lailla (Al-Amin ja muut, 2024, s. 7). Tästä seuraava edistysaskel chatbottien historiassa oli vuonna 1995 luotu ALICE (Artificial Linguistic Internet Computer Entity), joka oli ensimmäinen ELIZasta inspiroitunut verkkopohjainen chatbot (Adampoulou, 2020, s. 2). Adampouloun mukaan ALICE perustui *pattern matching* -menetelmään, eikä sillä ollut varsinaista käsitystä keskustelun kokonaisuudesta, mutta se pystyi kuitenkin ylläpitämään verkkokeskustelua pitkään ja käsittelemään lähes mitä tahansa aiheita. ALICE:n kaltaiset chatbotit edustivatkin merkittävää edistysaskelta kuluttajille suunnattujen tekoälyteknologioiden kehittämisessä (Al-Amin ja muut, 2024, s. 9).

Ennen nykyaikaisia suuria kielimalleja, chatbotit alkoivat yleistyä, kun muun muassa luonnollisen kielen käsittely, laitteisto ja verkkoyhteydet kehittyivät. Suurimmat teknologiayritykset ovat pyrkineet integroimaan generatiivisen tekoälyn järjestelmiä osaksi palveluitaan, ja esimerkkeinä tästä ovat Applen Siri, Amazonin Alexa ja Microsoftin Cortana (Stahl & Eke, 2024, s. 2). Tähän kehityslinjaan kytkeytyy myös ChatGPT, joka on OpenAI:n kehittämä kielimalli, joka hyödyntää kehittyneitä tekoälyteknikoita tuottaakseen luonnollista kieltä vastaavia vastauksia sille annettuun kehoitteeseen (Kalla & Smith, 2023, s. 827). Wun ja muiden (2023, s. 1123) mukaan ChatGPT on useista teknologioista koostuva kokonaisuus, joka hyödyntää muun muassa syväoppimista, ohjaamatonta oppimista, ohjeistettuun hienosäätöön perustuvaa oppimista, monitehtäväoppimista, kontekstissa tapahtuvaa oppimista ja vahvistusoppimista. ChatGPT on toteutettu syvällä neuroverkkorakenteella, joka koostuu useista *transformer*-kerroksista: nämä transformerit on suunniteltu käsittelemään luonnollista kieltä, ja ne pystyvät tuottamaan johdonmukaisia ja ihmismäisiä vastauksia (Kalla & Smith, 2023, s. 827). Kalla ja Smith kertovat, että ChatGPT:lle syötetään laaja tekstiaineisto, jonka avulla se oppii hahmottamaan sanojen ja lauseiden välisiä yhteyksiä ja kaavoja. Kalla ja Smith lisäävät toteamalla, kuinka ChatGPT:n kehittyä jatkuvasti saadessaan lisää dataa, minkä jälkeen se voidaan hienosäätää tekemään tiettyjä tehtäviä.

Wun ja muiden (2023, s. 1122) mukaan ChatGPT pystyy muistamaan käyttäjän lähettämät aiemmat viestit, mikä mahdollistaa aiempaa jatkuvamman ja johdonmukaisemman vuoropuhelun käyttäjän ja tekoälyjärjestelmän välillä. He jatkavat toteamalla, että maaliskuussa 2023 julkaistun OpenAI:n GPT-4-mallin myötä ChatGPT sai merkittävän päivityksen, jonka avulla käyttäjät pystyvät syöttämään ohjelmalle rinnakkain sekä tekstiä että visuaalista aineistoa, kuten kuvia. Heidän mukaansa tämä mahdollisti sen, että ChatGPT:n avulla pystyttiin suorittamaan entistä vaativampia multimodaalisia tehtäviä, kuten kaavioiden tulkintaa ja tutkimusartikkelien tiivistämistä. Tämä on olennaista myös tämän tutkimuksen kannalta, sillä tutkimusaineisto on kerätty ajankohtana, jolloin ChatGPT:n taustalla olevat kielimallit kehittyivät nopeasti. GPT-4-mallin julkaisu ja sen tuomat uudet ominaisuudet ovatkin voineet lisätä aiheeseen liittyvää keskustelua, koska se laajensi ChatGPT:n käyttömahdollisuuksia myös työelämän näkökulmasta. Aineiston keskusteluja tarkasteltaessa siis huomioitava, että ne ovat syntyneet aikana, jolloin ChatGPT:hen liitetyt mahdollisuudet ja huolenaiheet muuttuivat nopeasti sen kehityksen myötä.

Yksi syy siihen, miksi ChatGPT on noussut keskeiseksi osaksi tekoälyä ja yhteiskuntaa koskevaa keskustelua on se, että se osaa auttaa ratkaisemaan reaali maailman ongelmia (Roe & Perkins, 2023, s. 2). Roe ja Perkins kertovat, että mallin käyttötarkoitukset ovat laaja-alaisia, ja ne ulottuvat sähköpostien laatimisesta koodin kirjoittamiseen ja tekstisisältöjen tuottamiseen. ChatGPT voikin keskustella käyttäjien kanssa laajasta aihevalikoimasta ja tuottaa heille vastauksia, jotka ovat kielellisesti korkealaatuisia ja sisällöllisesti tarkkoja (Stahl & Eke, 2024, s. 3). Stahl ja Eke kertovat, että ChatGPT:n taustalla oleva teknologia, eli suuri määrä internetistä kerättyä koulutusdataa, ja mallin arkkitehtuuri ovat mahdollistaneet sen, että ChatGPT on ylittänyt aiemmin näkymättömän kynnyksen tekoälyn kehityksessä: keskustelu ChatGPT:n kanssa voi antaa vaikutelman siitä, että vastauksien takana on koulutettu ihminen, jolla on asiantuntemusta monilta eri aloilta.

2.2 ChatGPT työelämän tehostajana ja haasteiden tuojana

Yleisesti ottaen yleisö näkee tekoälyn hyödyllisenä teknologiana, joka voi edistää yhteiskunnallista kehitystä, erityisesti silloin, kun sitä käytetään apuvälineenä päätöksenteossa (Qi ja muut., 2024, s. 9). Qi ja muut kertovat kuitenkin Reddit-keskusteluja käsittelevässä tutkimuksessaan, että aineistossa esiintyi myös negatiivisia kommentteja, joissa tuotiin esiin epäluottamusta nykyisiä tekoälyteknologioita kohtaan sekä huolta niiden kehityksestä tulevaisuudessa.

Yksi ChatGPT:n eduista on sen kyky tuottaa luonnollista kieltä, mikä mahdollistaa ihmismäisten vastausten luomisen. Kalla ja Smith (2023, s. 828) kertovat, kuinka tämä ominaisuus on erityisen hyödyllinen sellaisissa sovelluksissa, joissa luonnollinen kieli on keskeistä, kuten asiakaspalveluchatboteissa. He kertovat myös, kuinka ChatGPT:n kyky tuottaa ihmismäisempiä vastauksia kuin muut luonnollisen kielen mallit voi johtaa merkityksellisempiin ja kiinnostavampiin keskusteluihin käyttäjien kanssa. Tämä taas voi parantaa käyttäjäkokemusta ja tyytyväisyyttä käyttäjien keskuudessa. Tarkkojen, nopeiden ja asiayhteyden sopivien vastausten tuottamiskyvyn ansiosta ChatGPT tarjoaakin mahdollisuuden tehostaa merkittävästi työn sujuvuutta ja tuottavuutta (Jo & Park, 2023, s. 8091). Jo ja Park kertovat, kuinka se voi toimia tehokkaana assistenttina ja tukea monissa työtehtävissä, kuten kirjeenvaihdon hallinnassa ja kokousten aikatauluttamisessa. He toteavat, että esimerkiksi henkilöstöhallinnossa sitä voidaan hyödyntää rekrytointiprosessien tehostamiseen, sillä ChatGPT kykenee suorittamaan rekrytoinnissa ensimmäisen vaiheen hakijaseulonnan, joka vähentää HR-asiiantuntijoiden työkuormaa. Jo ja Park myös mainitsevat, että ChatGPT:n käyttö on edennyt kehityksensä myötä myös sisällöntuotantoon ja dokumentointiin. Nämä havainnot osoittavat, kuinka ChatGPT:tä voidaan hyödyntää monipuolisissa tehtävissä useilla eri aloilla.

Korayim ja muut (2025) pyrkivät selvittämään tutkimuksessaan, miten generatiiviseen tekoälyyn liittyvät taidot, asenteet, kokemukset ja saatavuus vaikuttavat sen hyödyntämiseen työssä. Tutkimus perustuu WEST-malliin (Will, Experience, Skill, Tool),

jonka avulla havainnollistettiin teknologian käyttöönottoon vaikuttavia tekijöitä. Tutkimuksen tulokset osoittivat, että kaikki neljä tekijää edistivät generatiivisen tekoälyn integroimista työtehtäviin, kun taas luovaan työskentelyyn vaikuttivat erityisesti myönteiset asenteet tekoälyä kohtaan sekä sen käyttöön liittyvä riittävä osaaminen. Tämän lisäksi tutkimuksessa nousi esiin, kuinka sekä generatiivisen tekoälyn käyttäminen työssä että siihen liittyvä luova toiminta lisäävät oppimisen tehokkuutta. Tutkimus korostaa, että generatiivisen tekoälyn tarkoituksenmukainen hyödyntäminen edellyttää sekä teknistä osaamista että myönteistä suhtautumista tekoälyä kohtaan.

Generatiivisella tekoälyllä on potentiaalia johtaa uudenlaiseen ihmisen ja tekoälyn väliseen työnjakoon, jossa generatiivinen tekoäly tuottaa työn ensimmäisen luonnoksen, kuten raportin, sähköpostin tai kaavion, ja ihmiset taas vastaavat toisessa vaiheessa työn tarkastamisesta, muokkaamisesta ja jatkokehittämisestä (Söllner ja muut, 2025, s. 294). Jarrahin (2018, s.585) mukaan tekoälyä tulisivikin ajatella teknologiana, joka täydentää ihmisten kykyä sen sijaan, että sen ajateltaisiin korvaavan ihmiset kokonaan. Söllner ja muut (2025, s294-295) kuitenkin kertovat, kuinka generatiivisen tekoälyn laajan käyttöönoton myötä työtehtävät voivat muuttua aiempaa vaativammiksi, sillä työn sisältö painottuu tällöin monimutkaisen tiedon käsittelyyn, syvälliseen ajatteluun ja erilaisten kokonaisuuksien arviointiin. He painottavat, kuinka samalla työntekijöiltä edellytetään uudenlaista osaamista, kuten kykyä arvioida tekoälyn tuottamia sisältöjä kriittisesti sekä toimia yhteistyössä tekoälyjärjestelmien kanssa, joka voi kasvattaa työn vaatimustasoa.

Yksi ChatGPT:n heikkouksista on myös sen puutteellinen tunneäly. Ihmisten välisessä keskustelussa se voi kohdata vaikeuksia tunnistaa ja reagoida emotionaalsiin vihjeisiin, kuten sarkasmiin tai huumoriin (Kalla & Smith, 2023, s. 828). Kalla ja Smith kertovat, että tämä voi johtaa siihen, että ChatGPT:n vastaukset voivat vaikuttavaa sävyttömiltä tai tunteettomilta. He esittävät, että tämän ongelman ratkaisemiseksi ChatGPT:lle pitää lisätä joko ohjelmointia tai koulutusdataa, jotta se ymmärtäisi ja osaisi reagoida paremmin emotionaalsiin vihjeisiin.

ChatGPT:n ominaisuudet ja sen käyttö työelämässä ovat herättäneet runsaasti keskustelua verkossa. Naing ja Udomwong (2024) ovat tarkastelleet tutkimuksessaan ChatGPT:tä koskevaa julkista keskustelua, ja he analysoivat yli 200 000 Redditissä julkaistua kommenttia, jotka on julkaistu vuosina 2022–2023. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, millaisia merkityksiä ja asenteita käyttäjät liittävät ChatGPT:hen ja millaisia teemoja sen ympärille rakentuu. Tutkimuksen tulosten mukaan käyttäjien asenteet ChatGPT:tä kohtaan olivat pääosin myönteisiä: positiivisten kommenttien osuus kasvoi 51 %:sta 58 %:iin ja negatiivisten laski 21 %:sta 18 %:iin vuoden aikana. Tuloksien mukaan ChatGPT nähtiin keskusteluissa monipuolisena ja luovana välineenä, joka tukee ongelmanratkaisua, ohjelmointia ja työtehtävien tehostamista. Samalla keskusteluissa kuitenkin korostuivat huoli tekoälyn vaikutuksista työmarkkinoihin sekä siihen liittyviin eettisiin kysymyksiin, kuten tietosuojaan, vinoumiin ja väärän tiedon riskeihin.

2.3 Tekoälyn ja ChatGPT:n eettiset haasteet työelämässä

Tekoälyn, ja erityisesti ChatGPT:n yleistymisen työelämässä herättää paljon kysymyksiä sen eettisyydestä. ChatGPT onkin herättänyt olemassaolonsa aikana runsaasti kritiikkiä ja huolta sen mahdollisesta väärinkäytöstä liittyen muun muassa tekijänoikeusongelmiin, yksityisyyteen, vastausten tarkkuuteen ja aitouteen, eettisiin kysymyksiin, dataan sisältyviin vinoumiin, misinformaatioon sekä tietovuotoihin (Sigala ja muut, 2024, s. 731). Khan ja muut (2022) toteuttivat kirjallisuuskatsauksen tekoälyn etiikasta josta selvisi, että nykyisessä kirjallisuudessa eniten keskustellut periaatteet ovat läpinäkyvyys, yksityisyys, vastuullisuus ja oikeudenmukaisuus.

ChatGPT:n tuottaman tekstin erottaminen ihmisen kirjoittamasta sisällöstä voi olla haastavaa, mikä herättää eettisiä kysymyksiä liittyen tekstin tekijään ja sisällön alkuperään (Stahl & Eke, 2024, s. 3). Kun tekoälyn tuottama sisältö yleistyy, alkuperäisen työn ja plagioinnin välinen raja käy yhä vaikeammaksi määrittää (Peng & Zhao, 2024, s. 2). Pengin & Zhaon (2024, s. 2) mukaan syyskuussa 2022 taide- ja tekoäly-yhteisössä

levisi viraali uutinen *Colorado State Fair Fine Arts* -kilpailusta, jossa digitaalisen taiteen sarjan ensimmäisen sijan voittanut teos oli tuotettu Midjourneyllä. Midjourney on generatiivinen tekoälysovellus, joka tuottaa kuvia käyttäjän antamien kehoitteiden perusteella. Peng ja Zhao (2024, s. 2) kertovat, että Midjourneyn avulla tehdyn teoksen paljastuminen käynnisti taideyhteisössä laajan keskustelun tekoälyn tuottamasta taiteesta. Osa piti sitä vaativana prosessina, joka edellyttää kehoitteiden tarkkaa hienosäätöä ja teoksen manuaalista viimeistelyä, kun taas toiset korostivat siihen liittyviä eettisiä ongelmia, kuten koulutusdatan keräämistä ilman tekijöiden suostumusta ja alkuperäisen luovan työn hyväksikäyttöä. Pengin ja Zhaon mukaan ChatGPT:n tuottamaan sisältöön liittyvät tekijänoikeuskysymykset ovat herättäneet samanlaista keskustelua, kuin Midjourneyn tapauksen kohdalla.

Samoin kuin monet muut tekoälyjärjestelmät, myös ChatGPT voi ilmentää ennakkoluuloja ja vinoumia vastauksissaan. Nämä vinoumat johtuvat usein eri tekijöistä, kuten koneoppimisalgoritmeista sekä tekoälyn koulutukseen ja hienosäätöön käytetystä datasta (Zhou ja muut, 2024). Tekoälyn kouluttamiseen valittujen aineistojen lähteet voivat vaikuttaa merkittävästi tekoälyn käyttäytymiseen ja toimintaan. Tämä voi johtaa vinoutuneisiin algoritmeihin, joihin tekoälyn kehittäjillä ei ole paljon vaikutusmahdollisuuksia (Peng & Zhao, 2024, s. 2). Zhou ja muut (2024) kertovat, että vaikka ChatGPT:n kouluttamiseen ja hienosäätöön käytetään ihmisten luokittelemia tietoja, on tärkeää ymmärtää, että nämä tietojen luokittelijat eivät välttämättä edusta monipuolisia näkemyksiä. He myös toteavat, että tämän lisäksi koulutusdata on peräisin pääosin internet-lähteistä, jotka voivat jo valmiiksi sisältää ennakkoluuloja.

Pengin ja Zhaon (2024, s. 2) mukaan suurten kielimallien koulutusdata on erittäin vinoutunutta. He toteavat, että esimerkiksi GPT-3:n, eli ChatGPT:n edeltäjämallin, datasta lähes 93% on englanninkielistä, kun taas globaalien etelän kielet ovat selvästi aliedustettuja. Peng ja Zhao jatkavat kertomalla, että tämä näkyy myös GPT-4:n arvioissa sekä sen kilpailijoissa, kuten Baidun Ernie Botissa, jonka varhaiset käyttäjät havaitsivat sen tuottamissa vastauksissa englannin kielestä johdettuja sekaannuksia. Peng ja Zhao

korostavat, että tällaiset vinoumat heijastavat globaaleja valtasuhteita. Sigalan ja muiden (2024, s. 731) mukaan yritykset voivat kouluttaa tekoälytyökaluja tällaisella vinoutuneella datalla tuottamaan henkilökohtaisia suosituksia esimerkiksi pankki- tai terveyspalveluissa. Tällöin nämä suositukset palvelevat paremmin yrityksen liiketoiminnallisia tavoitteita kuin kuluttajien etua. Tämä korostaa riskiä siitä, että vinoutuneeseen dataan perustuvat tekoälyjärjestelmät tuottavat sellaisia vastauksia, jotka eivät vastaa käyttäjien todellisia tarpeita. Tämä taas voi vähentää luottamusta tekoälyn käyttöön työssä.

Cohen ja muut (2024) analysoivat Twitteristä kerättyä aineistoa ja heidän tavoitteenaan oli selvittää, millaisia eettisiä huolia ChatGPT herättää julkisessa keskustelussa. Tutkimus osoitti, että käyttäjien esittämät kriittiset näkemykset jakoutuivat kahteen pääteemaan. Ensimmäinen liittyi perinteisiin Khanin (2022) listaamiin tekoälyn eettisiin piirteisiin, eli läpinäkyvyyteen, oikeudenmukaisuuteen, yksityisyyteen ja vastuullisuuteen. Toisen teeman taas muodostivat generatiivisen tekoälyn erityispiirteisiin liittyvät uudet huolenaiheet, kuten väärän tiedon uskottava muotoilu, tekaistut lähteet, tekoälyn tuottaman sisällön vinoumat sekä pelko luovuuden ja asiantuntijuuden heikentymisestä. Cohenin ja muiden mukaan nämä eettiset huolet muodostuvat myös käyttäjien arjessa tekemistä tulkinnoista, joiden perusteella punnitaan, mikä on hyväksyttävää ja mikä ei.

3 Diskurssien rakentuminen digitaalisessa ympäristössä

Diskurssien avulla rakennetaan käsitystä siitä, millainen jokin asia on (Puusa ja muut, 2020, luku 15). Puusa ja muut kertovat, kuinka samaa asiaa kuvaamaan voidaan käyttää erilaisia diskursseja, jotka eroavat toisistaan niihin rakentuvien oletusten ja käsitysten kautta. Diskurssit eivät siis ole pelkästään kielen ilmenemismuotoja, sillä ne heijastavat myös sitä, millaisista näkökulmista todellisuutta kulloinkin tulkitaan ja miten nämä tulkinnat vaikuttavat käsityksiimme maailmasta. Puusa ja muut toteavat, että diskurssin kautta onkin mahdollista nähdä asiat tietyllä tavalla ja samalla rajoittaa muita tapoja, joilla asiat voitaisiin nähdä ja esittää.

Diskurssit voidaan siis ymmärtää viestinnällisinä käytäntöinä, jotka määrittävät, mitä ja miten asioista voidaan puhua tietyssä ajallisessa ja paikallisessa kontekstissa (Pietikäinen & Mäntynen, 2019, luku 2). Pietikäinen ja Mäntynen jatkavat kertoen, että diskurssit muotoutuvat historiallisesti ja ne heijastavat vallitsevia normeja ja valtasuhteita, jotka ohjaavat sekä kielenkäyttöä että tiedon muodostumista. Kieli siis kytkeytyy aina valtasuhteisiin ja kulttuurisiin rakenteisiin, jotka ohjaavat sitä, millaiset puhutavat ovat kulloinkin mahdollisia. Tämä johtaa siihen, että diskurssit muuttuvat yhteiskunnallisten ja kulttuuristen muutosten mukana.

Kielen konstruktivisuuden lähtökohtana on ajatus siitä, että kielenkäyttö ei pelkästään kuvaa todellisuutta, vaan se aktiivisesti tuottaa ja muokkaa sitä (Jokinen ja muut, 2016, luku 1). Jokisen ja muiden mukaan siis käyttäessämme kieltä me toisin sanoen konstruoinme, eli merkityksellistämme asiat, joista puhumme tai kirjoitamme. Jokinen ja muut toteavat, kuinka nämä merkitykset syntyvät sosiaalisissa suhteissa ja rakentuvat osana laajempia merkityssystemejä, joissa käsitteet saavat merkityksensä suhteessa toisiinsa. Näin todellisuutta jäsennetään kielellisten ja sosiaalisten käytäntöjen kautta. Diskurssit siis rakentavat ja vakiinnuttavat omat merkitysjärjestelmänsä, ja siten ne vaikuttavat siihen, miten todellisuutta voidaan jäsentää ja ymmärtää. Näin ollen diskurssit toimivat välineinä, joiden kautta yhteiskunnalliset merkitykset ja valtasuhteet ylläpitävät ja uudistavat itseään.

Digitaalisen diskurssianalyysin ala tunnetaan eri nimillä, kuten tietokonevälitteisenä diskurssina, uuden median sosiolingvistiikkana tai kielen ja digitaalisen viestinnän tutkimuksena (Bou-Franch & Garcés-Conejos Blitvich, 2019, s. 4). Termi tietokonevälitteinen viestintä on peräisin amerikkalaisesta lähestymistavasta, jonka merkittävänä edustajana tunnetaan Susan Herring (Helasvuo ja muut, 2014). Herringin (1996, s.1) mukaan tietokonevälitteisellä viestinnällä tarkoitetaan ihmisten välistä viestintää, joka tapahtuu tietokoneverkkojen kautta. Hän kertoo, kuinka tekstipohjainen tietokonevälitteinen viestintä voi toteutua monin eri tavoin esimerkiksi sähköpostina, keskusteluryhminä, reaaliaikaisina chat-keskusteluina tai virtuaalisina roolipeleinä. Hän jatkaa kertoen, kuinka tietokoneellisen viestinnän kielelliset ominaisuudet vaihtelevat käytetyn viestintäjärjestelmän sekä sosiaalisen ja kulttuurisen kontekstin mukaan. Digitaaliset ympäristöt siis muodostavat kielellisen tilan, jossa diskurssit rakentuvat teknologisten ominaisuuksien ja sosiaalisten käytäntöjen vuorovaikutuksessa. Koska tämän tutkimuksen aineisto koostuu keskustelufoorumeilla käydyistä keskusteluista, on ennen analyysiä tarpeen tarkastella myös sitä, millaisessa digitaalisessa ympäristössä nämä keskustelut rakentuvat. Tässä luvussa taustoitetaan siksi verkkokeskustelun, digitaalisen vuorovaikutuksen ja keskusteluforumien ominaisuuksia, jotta voidaan paremmin ymmärtää, millaisessa ympäristössä ChatGPT:stä ja sen työelämävaikutuksista käyty keskustelu muodostuu.

3.1 Verkkokeskustelu ja digitaalinen vuorovaikutus

Internet on lähtökohtaisesti luotu keskustelua ja vuorovaikutusta varten (Laaksonen & Matikainen, 2013), ja digitaalisuus vaikuttaakin nykyään lähes jokaiseen elämän osa-alueeseen ja se on läsnä kaikkialla (Helasvuo ja muut, 2014). Helasvuo ja muut määrittelevät digitaalisen vuorovaikutuksen kahden- tai monenvälisenä kielellisenä toimintana, jossa osallistujat rakentavat merkityksiä kirjallisesti tai suullisesti.

Verkkokeskustelulla taas tarkoitetaan yleisesti tekstimuotoisten viestien vaihtamista tietokoneympäristössä vähintään kahden osapuolen, tavallisesti ihmisten, välillä (Saarikoski ja muut, 2019, luku 1). Saarikosken ja muiden mukaan verkkokeskustelussa yleisön ja käyttäjien roolit vaihtelevat ja keskusteluun voi osallistua itse viestejä kirjoittamatta. He kertovat, kuinka monilla keskustelufoorumeilla viestien lukijoita on huomattavasti enemmän kuin niiden kirjoittajia. Sun ja muut (2014) kutsuvat näitä verkko yhteisöissä esiintyviä hiljaisia ryhmiä hiljaisiksi lukijoiksi (lurkers), jotka muodostavat suurimman osan yhteisön jäsenistä. Tunnetun 90-1-1 -periaatteen mukaan yhteisöllisillä verkkosivustoilla 90% osallistujista ainoastaan lukee sisältöä, 9% muokkaa sitä ja vain 1% tuottaa aktiivisesti uutta sisältöä (Arthur, 2006). Tämä jakautuminen on tyypillistä myös digitaalisille verkkokeskustelualustoille, joissa vain pieni osa käyttäjistä tuottaa siellä julkaistun sisällön, kun taas enemmistö ainoastaan seuraa keskustelua ilman, että aktiivisesti osallistuu siihen. Tutkimusaineiston keskusteluja analysoidessa onkin tärkeää huomioida, että se ei heijasta kaikkien keskusteluforumien kävijöiden tai lukijoiden näkemyksiä. Keskustelussa rakentuvat puhettavat edustavatkin ainoastaan niiden käyttäjien puhetta, jotka ovat osallistuneet aktiivisesti keskusteluun, kun taas hiljaisten lukijoiden näkemykset jäävät aineistossa näkymättömiksi.

Saarikosken ja muiden mukaan (2019, luku 1) verkkokeskusteluissa osallistujat eksyvät välillä aiheesta (*off-topic*), siirtyvät toiseen aihepiiriin tai puhuvat jatkuvasti toistensa ohi. He jatkavat kertoen, että keskustelijat voivat pyrkiä tukemaan toisiaan, vastaamaan toisten keskustelijoiden esittämiin kysymyksiin ja joissain tapauksissa jopa tahallaan ärsyttämään muita. Parkin ja muiden (2016) tutkimuksessa tarkastellaan aiheesta poikkeamisen ilmiötä terveysaiheisilla keskustelufoorumeilla. Tutkimuksen tulosten mukaan keskusteluissa esiintyi sekä vähittäistä että äkillistä aiheesta toiseen siirtymistä, joista jälkimmäinen herätti osallistujissa usein turhautumista. Park ja muut havaitsivat, että keskustelujen aloittajat pyrkivät aktiivisimmin palauttamaan keskustelun alkuperäiseen aiheeseen. Samalla kuitenkin todettiin, että hallittu aiheen laajentaminen saattoi lisätä yhteisöllisyyttä ja vuorovaikutusta osallistujien välillä.

Hopkinsonin (2013) tutkimuksessa taas tarkastellaan trolleamista verkkokeskusteluissa ja sen vaikutuksia yhteisöllisyyteen. Hopkinson määrittelee trolleamisen käyttäytymiseksi, jossa keskustelija tarkoituksellisesti provosoi muita ja aiheuttaa vihamielisiä reaktioita, mikä häiritsee keskustelua ja voi viedä sen pois alkuperäisestä aiheesta (2013, s. 6). Tutkimuksen tulokset osoittavat, että vaikka trolleaminen usein rikkoo keskustelua, se voi myös vahvistaa yhteisön sisäisiä siteitä, kun osallistujat yhdistyvät puolustamaan toisiaan. Näin ollen trolleaminen voi yhtä aikaa hajottaa ja rakentaa verkkoyhteisöä.

Hopkinsonin (2013, s. 7) mukaan verkon fyysinen etäisyys ja anonymiteetti luovat otollisen ympäristön provosoivalle käyttäytymiselle. Verkkokeskustelujen luonne siis mahdollistaa sen, että käyttäjät voivat ilmaista näkemyksiään vapaammin kuin esimerkiksi kasvokkaisessa vuorovaikutuksessa. Anonymiteetti voi rohkaista kriittisyyteen tai kärjistettyihin mielipiteisiin, mutta se voi myös lisätä keskustelun monipuolisuutta ja tarjota tilan sellaisillekin äänille, jotka eivät muuten kuuluisi julkisessa keskustelussa.

Santanen (2014) tutkimuksessa tarkastellaan, miten anonymiteetti vaikuttaa verkkokeskustelujen asiallisuuteen sanomalehtien verkkosivujen kommenttiosioissa. Tutkimus osoittaa, että anonymiteetti vaikuttaa merkittävästi keskustelukulttuuriin: anonyymit kommentit olivat huomattavasti epäasiallisempia kuin ne, joissa kirjoittajan henkilöllisyys oli näkyvässä. Tutkimuksessa havaittiin, että yli puolet anonyymeistä kommenteista sisälsi vihamielisiä tai halventavia sävyjä, kun taas ei-anonyymit kommentit olivat useammin kohteliaita ja rakentavia. Joinsonin (2001) tutkimuksessa taas tarkastellaan anonymiteetin vaikutusta viestintään tietokonevälitteisessä vuorovaikutuksessa. Tutkimuksen tulokset osoittivat, että visuaalinen anonymiteetti, eli keskustelutilanne, jossa osallistujat eivät näe toisiaan, lisää ihmisten taipumusta paljastaa omia henkilökohtaisia ajatuksia ja kokemuksia muille. Joinsonin mukaan tämä johtuu siitä, että anonyymissä ympäristössä yksityinen itsetietoisuus vahvistuu ja huoli

muiden arvioista vähenee, mikä madaltaa kynnystä avoimeen itseilmaisuun. Tutkimus korostaa, että anonymiteetti ei siis ole pelkästään negatiivinen ilmiö, sillä se voi myös mahdollistaa rehellisemmän ja intiimimmän vuorovaikutuksen keskustelijoiden välillä.

Anonymiteetti on siis tärkeä tekijä, joka vaikuttaa siihen, miten ihmiset viestivät ja osallistuvat keskusteluun digitaalisilla alustoilla. Tässä tutkimuksessa anonymiteetin huomioon ottaminen on keskeistä, sillä tarkasteltavat keskustelufoorumit eroavat toisistaan siinä, miten käyttäjät voivat esiintyä alustoilla. Redditissä keskustelijat käyttävät nimimerkkejä, joka tarjoaa osittaisen anonymiteetin. Sen sijaan Vauva.fi- ja Suomi24-foorumeilla käyttäjät voivat kirjoittaa ilman rekisteröitymistä tai käyttäjätunnusta, eikä kirjoittajia voi tunnistaa aiempien viestien perusteella. Ero näiden alustojen anonymiteetin asteessa vaikuttaakin siihen, millaiseksi keskustelut muodostuvat. Anonymiteetti voi rohkaista esimerkiksi avoimuuteen ja samalla helpottaa henkilökohtaisten kokemusten jakamista, mutta se voi myös vähentää vastuullisuuden tunnetta ja näin ollen lisätä kärjistettyjä tai provosoivia kommentteja alustalla. Siten anonymiteetin taso on olennainen osa sitä, millaisia diskursseja eri foorumeilla syntyy.

3.2 Keskustelufoorumit digitaalisina alustoina

Mediassa käytetään monenlaisia nimityksiä erilaisista internet-palveluista, jotka mahdollistavat käyttäjien kirjoittamien viestien kokoamisen samaan paikkaan sekä niihin viesteihin reagoimisen ja vastaamisen (Arpo, 2005, s. 20). Arpon mukaan näitä nimityksiä ovat esimerkiksi keskusteluryhmä, keskustelukanava ja keskustelufoorumi. Keskustelufoorumilla tarkoitetaan tässä tutkimuksessa verkkosovellusta, jossa käyttäjät julkaisevat käyttäjien tuottamaa sisältöä keskustelum muodossa (Morzy, 2013, s.1).

Morzy (2013, s. 1) toteaa, että keskustelufoorumit eivät ole uusi ilmiö, sillä ne pohjautuvat varhaisempiin verkkoviestinnän muotoihin, kuten Usenet-uutisryhmiin ja niin sanottuihin ilmoitustaulujärjestelmiin (BBS), jotka olivat käytössä jo ennen World Wide Webin yleistymistä. Usenet eli (unix) Users Network oli alun perin vuonna 1979

rakennettu verkkopalvelu, joka oli edeltäjäänsä Arpanettiin kytkeytynyt verkko (Saarikoski ja muut, 2019, luku 3). Saarikoski ja muut kertovat, että Usenet keskittyi verkkokeskusteluihin, ja Usenet-keskusteluja on kutsuttu suomeksi uutisryhmiksi tai nyyseiksi, mikä viittaa keskustelujen käyttötarkoitukseen, sillä Usenet-keskustelut oli tarkoitettu uusien asioiden ja ajatusten esittelykanaviksi. He jatkavat kertoen, että myös aihevetoisten verkkokeskustelujen juuret ulottuvat BBS-järjestelmiin ja Usenet-ryhmiin. Näitä varhaisia järjestelmiä voidaan pitää nykyisten keskustelufoorumien esimuotoina, sillä ne loivat perustan sille, että verkkoa alettiin käyttää tiedonvaihdon lisäksi myös yhteisöllisen keskustelun kanavana.

Arpon (2005, s. 20) mukaan verkkokeskustelu voi tapahtua joko asynkronisesti tai synkronisesti. Keskustelufoorumien ketjut ovat, kuten suurin osa verkkoteksteistä, asynkronisia, sillä niissä viestintä ei edellytä reaaliaikaista vuorovaikutusta, vaan osallistujat voivat vastata viesteihin eri aikaan (Giles, 2016, s. 486). Keskustelufoorumeissa osallistujat voivat nähdä kaikki julkaistut viestit järjestettyinä kirjoittajan, aiheen tai päiväyksen mukaan, ja he voivat vastata yksittäisiin alaketjuihin laajemman keskustelun sisällä (Brown & Green, 2009, s. 54). Gilesin (2016, s. 486) mukaan keskusteluketjut eivät ole aikaan sidottuja, joten keskustelufoorumien ketju pysyy avoinna, kunnes moderaattori sulkee sen. Giles kertoo, että tämän vuoksi keskusteluketjuun voidaan siis palata ja vastata vielä kuukausien tai jopa vuosien päästä. Hän kertoo, että koska tällaiset keskusteluketjut foorumeilla arkistoituvat, keskustelijat voivat helposti palata aiempiin viesteihin ja viitata niihin ilman, että heidän täytyy luottaa muiden muistavan, mitä on aiemmin sanottu. Giles myös kertoo, kuinka keskusteluun osallistujat voivat lainata viestejä toisista saman foorumin ketjuista.

Ajan myötä keskustelufoorumit ovat kehittyneet monipuolisemmiksi ja laajemmin käytetyiksi digitaalisiksi ympäristöiksi. Keskustelufoorumeilla julkaistut viestit koostuvat pääasiassa tekstimuotoisista viesteistä, mutta ne voivat myös sisältää kuvia tai videoita. Morzy (2013, s.2) kertoo, että keskustelufoorumeiden järjestelmät sisältävät yleensä kehittyneitä hakutoimintoja, joiden avulla käyttäjät voivat etsiä viestejä esimerkiksi

tiettyjen hakusanojen, käyttäjien tai aihealueiden perusteella. Saarikoski ja muut (2019, luku 1) toteavat, että käyttäjä saattaa päätyä keskustelufoorumille vahingossa, esimerkiksi hakemalla netin hakukoneilla vastausta johonkin kysymykseen, jolloin hakukone ehdottaa hakutuloksissa ensin keskustelufoorumiviestejä. He jatkavat kertoen, kuinka verkkokeskustelu koskettaa tämän perusteella myös monia sellaisia, jotka eivät itse lähetä viestejä mutta lukevat niitä, säännöllisesti tai satunnaisesti.

ChatGPT:stä ja sen työelämävaikutuksista käytyä verkkokeskustelua tarkasteltaessa on huomioitava, että eri keskustelufoorumien rakenteelliset ominaisuudet voivat vaikuttaa siihen, millaiseksi keskustelut muotoutuvat. Aragón ja muut (2017) tutkivat, miten verkkokeskustelualustojen ominaisuudet vaikuttavat keskustelujen sisältöön. Heidän mukaansa moderointi voi parantaa keskustelun laatua, mutta sitä voidaan pitää myös sananvapauden rajoitteena. He kertovat myös, kuinka anonymiteetti voi rohkaista keskusteluun osallistumista, sillä käyttäjät eivät koe sosiaalista painetta, mutta samalla se voi kuitenkin lisätä epäasiallista viestintää. Tutkimuksessa käy myös ilmi, kuinka keskustelun ajallinen rakenne vaikuttaa sen luonteeseen: asynkronisilla alustoilla, kuten verkkokeskustelufoorumeilla, on enemmän tilaa harkitulle keskustelulle kuin reaaliaikaisissa chateissa, joissa viestit ovat nopeita ja reaktiivisia (Aragón ja muut, 2017).

Zhou ja muut (2022) tarkastelivat tutkimuksessaan verkkokeskustelujen rakenteita laajassa Reddit-aineistossa selvittääkseen, miten alustan ominaisuudet ja yhteisökohtaiset säännöt muovaavat keskustelujen dynamiikkaa. Tutkimuksessa analysoitiin 5,6 miljoonaa keskusteluketjua mallintamalla ne puurakenteina, joissa keskustelun syvyyttä ja leveyttä mitattiin kommenttien määrän ja vuorovaikutuksen tiheyden perusteella. Tutkimuksen tulokset osoittivat, että eri yhteisöissä keskustelut rakentuvat hyvin eri tavoin: poliittisissa keskusteluissa ketjut olivat usein syviä ja polarisoituneita, kun taas harrastus- ja viihdepainotteisissa yhteisöissä keskustelut pysyivät pinnallisempina ja rennompina. Erityisen merkittävä havainto tutkimuksessa oli se, miten alustan moderointikäytännöt, algoritmiset mekanismit ja yhteisökohtaiset normit yhdessä muokkaavat keskustelukulttuuria. Tiukemmin moderoidut yhteisöt

tuottivat rakenteeltaan lyhyempiä ja vähemmän hajaantuneita keskusteluja, joissa poikkeavat näkemykset karsiutuivat nopeammin. Vapaammin moderoidut tai algoritmisesti avoimemmat yhteisöt puolestaan houkuttelivat laajempaa osallistumista, mutta keskustelut hajautuivat helpommin useisiin rinnakkaisiin säikeisiin ja kärjistyivät useammin. Tutkimuksen mukaan näkyvyysalgoritmit ohjasivat keskustelujen kulkua korostamalla varhain suosittuja kommentteja, mikä vaikutti sekä keskustelun rytmiin, että siihen, mitkä näkökulmat nousivat dominoiviksi. Subredditien omat normit ja kulttuuriset käytännöt puolestaan määrittivät sen, minkä tyyppinen sisältö koettiin hyväksyttävänä tai arvokkaana. Tämä on olennaista myös tämän tutkimuksen kannalta, sillä tarkasteltavat keskustelut on kerätty kolmelta eri keskustelufoorumilta, joiden rakenteelliset ominaisuudet, näkyvyyskäytännöt ja yhteisöjen normit vaihtelevat. Nämä eri keskustelufoorumeiden ominaisuudet voivatkin vaikuttaa siihen, mitkä näkökulmat tarkastelluissa keskusteluissa korostuvat

3.3 Vauva.fi, Suomi24 ja Reddit

Tämän tutkimuksen aineisto koostuu Vauva.fi-, Suomi24- ja Reddit-keskustelufoorumeilta kerätyistä keskusteluista. Tämän vuoksi on tarpeen lyhyesti kuvata näitä alustoja ja niiden keskeisiä ominaisuuksia, sillä alustojen rakenteelliset piirteet muodostavat sen viestintäympäristön, jossa tutkimuksen aineisto on syntynyt.

Vauva.fi on suomalainen keskustelufoorumi, jota ylläpitää Sanoma Media Finland Oy osana Sanoma-konsernia. Foorumi on ollut toiminnassa 2000-luvun alkupuolelta lähtien ja kuuluu Sanoman digitaalisiin mediapalveluihin. Sivustolla on useita keskustelualueita, kuten *Vauvat ja perhe*, *Seksi* ja *Aihe vapaa*. Keskustelujen aiheet vaihtelevat arjen kokemuksista ja ihmissuhteista yhteiskunnallisiin kysymyksiin. Vauva.fi keskustelualueiden sääntöjen mukaan kuka tahansa voi lukea foorumin sisältöjä, mutta keskusteluihin osallistuminen edellyttää yleensä rekisteröitymistä ja kirjautumista. Poikkeuksena tästä ovat *Aihe vapaa*- ja *Seksi*-osiot, joissa keskusteluun voi osallistua myös ilman rekisteröitymistä. Rekisteröitynyt käyttäjä voi tämän lisäksi kirjoittaa

kommentteja nimettömänä, jolloin hänen nimimerkkiään ei näytetä viestin yhteydessä. Foorumille julkaistuja viestejä ei Sanoman mukaan ennakkomoderoida, vaan ne julkaistaan automaattisesti. Ylläpitäjällä on kuitenkin oikeus poistaa sääntöjä rikkovat viestit, estää käyttäjiä ja luovuttaa tunnistetietoja viranomaisille lain edellyttämässä tapauksissa.

Suomi24 keskustelufoorumia puolestaan ylläpitää City Digital Group. Palvelu siirtyi City Digitalin omistukseen vuoden 2020 alussa, kun Aller Media Oy myi sen joulukuussa 2019 (Yle Uutiset, 2019). Palvelun käyttöehdoissa todetaan, että keskustelua ja muuta sisältöä voi lukea vapaasti, mutta tiettyjen palveluiden käyttö ja keskusteluihin osallistuminen voivat edellyttää rekisteröitymistä ja kirjautumista. Käyttäjä voi kirjoittaa viestejä omalla nimellään, nimimerkillä tai anonyymisti. Palvelun säännöissä kerrotaan, että lain tai sääntöjen vastainen sisältö voidaan poistaa ja tarvittaessa myös käyttäjätiedot voidaan luovuttaa viranomaisille lain edellyttämässä tapauksissa.

Reddit on muista alustoista poiketen yhdysvaltalainen sosiaalisen median ja verkkokeskustelun alusta, joka perustettiin vuonna 2005 Steve Huffmanin ja Alexis Ohanianin toimesta. Palvelua ylläpitää Reddit Inc., ja se toimii yhteisöpohjaisesti siten, että käyttäjät voivat luoda ja hallinnoida omia keskustelualueitaan eli subreddittejä. Redditiin sisältö muodostuu käyttäjien julkaisemista viesteistä, kuvista, linkeistä ja kommentteista, ja käyttäjät voivat arvioida niitä äänestämällä ylös- tai alaspäin (*upvote*, *downvote*). Näiden äänien perusteella määrittyy sisällön näkyvyys. Redditiin käyttöehdoissa todetaan, että alustan käyttö on ilmaista ja kaikille avointa, mutta oman sisällön julkaiseminen, kommentointi ja yhteisöihin osallistuminen edellyttävät käyttäjätilin luomista ja kirjautumista. Käyttäjä esiintyy alustalla siis nimimerkillä, mutta palvelussa ei edellytetä oikean nimen käyttöä. Jokaisella subredditillä on omat sääntönsä ja moderaattorinsa, jotka vastaavat keskustelun valvonnasta ja sääntöjen noudattamisesta. Suomalaista keskustelua varten on olemassa *r/Suomi*-niminen subreddit, jossa käyttäjät keskustelevat Suomeen ja suomalaisuuteen liittyvistä ajankohtaisista aiheista. *r/Suomi*-yhteisön säännöissä korostetaan asiallista keskustelua

ja toisten kunnioittamista, ja niissä kielletään muun muassa vihapuhe, henkilökohtaiset hyökkäykset ja roskaposti. Lisäksi sääntöihin kuuluu vaatimus lähteiden merkitsemisestä uutisten yhteydessä sekä velvoite kirjoittaa julkaisut joko suomeksi tai ruotsiksi. Yhteisön vapaaehtoiset moderaattorit valvovat sääntöjen noudattamista ja voivat poistaa sääntöjen vastaisia viestejä. Redditissä on tämän lisäksi yleiset yhteisösäännöt, jotka kieltävät esimerkiksi vihapuheen, häirinnän ja yksityisyyden loukkaamisen.

4 Aineiston analyysi

Aineiston analyysi on toteutettu diskurssianalyysin keinoin. Diskurssianalyysin avulla tarkastellaan, millaisia toistuvia puhetapoja ja merkityksiä aineiston keskusteluissa esiintyy. Analyysin toteutus aloitettiin lukemalla aineisto läpi useaan otteeseen, jotta siitä saatiin mahdollisimman hyvä kokonaiskuva. Tämän jälkeen keskityttiin siihen, millaisissa yhteyksissä ja millä tavoin ChatGPT:stä puhuttiin keskustelufoorumeilla sekä mitkä näkökulmat korostuivat keskusteluissa. Tämän perusteella keskusteluista tunnistettiin toistuvia teemoja ja aiheita. Huomiota kiinnitettiin erityisesti sellaisiin ilmaisuihin ja aiheisiin, jotka toistuivat useissa keskusteluissa tai useiden eri keskustelijoiden kommentteissa.

Tunnistetut aiheet ja ilmaisut ryhmiteltiin näiden havaintojen ja sisällöllisten samankaltaisuuksien perusteella. Tämän kautta hahmoteltiin erilaisia tapoja kuvata ChatGPT:n ja tekoälyn vaikutuksia työelämään. Nämä toistuvat puhetavat jäsennettiin diskursseiksi, joita löydettiin aineistosta neljä: ”Tekoäly vie ¼ töistä!”, ”Ammatteja tulee ja menee. Uusia syntyy.”, ”ChatGPT vielä täynnä virheitä?” ja ”Kaipaam inhimillisyyttä”.

4.1 ”Tekoäly vie ¼ töistä!”

Keskustelufoorumeilla korostuu uhkadiskurssi, jossa tekoäly ja ChatGPT nähdään ennen kaikkea työelämää uhkaavana ja horjuttavana ilmiönä. Keskusteluihin osallistuvat kommentoijat kuvaavat tekoälyn kehitystä asiana, joka voi viedä työpaikkoja sekä heikentää heidän toimeentuloaan. Diskurssissa työelämän muutoksesta luodaan kuvaa väistämättömänä ja kontrolloimattomana ilmiönä. Tämä synnyttää keskustelijoiden välillä jaetun kokemuksen, jossa korostuu voimattomuus suhteessa tähän teknologiseen muutokseen. Tässä diskurssissa huomio kohdistuu erityisesti tekoälyn tuoman muutoksen uhkaaviin seurauksiin sekä yksilön että yhteiskunnan näkökulmasta.

Aineiston esimerkki (1) on peräisin Vauva.fi-keskustelufoorumilta, jossa anonyymi käyttäjä on aloittanut keskustelun kysymällä suoraan tekoälyn vaikutuksista työhön ja työpaikkoihin. Keskustelunaloitus herättää muiden keskustelijoiden kesken pohdintaa siitä, miten tekoäly muuttaa eri ammattialoja ja miten siihen suhtaudutaan yksilötasolla. Aloituksen sävy on suoraviivainen ja provosoiva, sillä siinä ei kysytä, *jos* tekoäly vie työpaikan, vaan *milloin*. Tämä luo kuvan tekoälyn vaikutuksista työelämään väistämättömänä asiana, ja se pakottaa keskustelijat pohtimaan, kuinka nopeasti tämä muutos tapahtuu.

(1) Milloin ChatGPT vie työsi? Ole rehellinen. (Vauva.fi, 31.07.2024)

Esimerkissä (1) kommentoija olettaa, että tekoäly vaikuttaa työmarkkinoihin merkittävällä tavalla, ja että työpaikkojen menettäminen on vain ajan kysymys. Tämä kysymyksen asettelu asettaa keskustelun kommentoijat tilanteeseen, jossa heidän odotetaan arvioivan oman työnsä tulevaisuutta. Esimerkissä (2) kommentin kirjoittaja, joka esittäytyy opettajaksi, nostaa esiin tekoälyn vaikutukset opetukseen ja nuorten oppimiskykyyn.

(2) Olen opettaja. Nuoret ovat jo muutenkin kognitiivisesti vammautuneet TikTakin ym sonnan takia, että jätän mielelläni tuhon viimeistelyn ChatGPT:lle. Sieltähän nämä kellokkaat jo nytkin tietonsa koostavat, ja pitävät tuotosta oikeinkin mallikkaana ja tyytyväisiä ovat (Vauva.fi, Milloin ChatGPT vie työsi? Ole rehellinen, 31.07.2024)

Esimerkissä (2) kirjoittaja esittää voimakasta kritiikkiä tekoälyä ja sen käyttöä kohtaan, ja kuvaa sen kommentissa teknologiana, joka heikentää sekä työelämän että koulutuksen laatua. Kommentissa kirjoittaja liittää ChatGPT:n osaksi laajaa ja negatiivista yhteiskunnallista kehitystä. Esimerkissä kommentoija kuvaa nuorten oppimiskyvyn jo heikentyneen, mikä esitetään suoraan TikTakin ja muun sosiaalisen median vaikutuksena. Lause ”*jätän mielelläni tuhon viimeistelyn ChatGPT:lle*” vihjaa siihen, että tekoälyn käyttö nähdään viimeisenä niittinä nuorten heikon osaamisen rappeutumisessa. Esimerkissä kirjoittajan asenne tekoälyä kohtaan on selvästi kriittinen, mutta samalla hyvin

passiivinen. Hän ei ilmaise halua tai pyrkimystä vastustaa tekoälyn kehitystä, vaan toteaa sen yksinkertaisesti olevan jo käynnissä. Esimerkissä kommentoijan käyttämä kieli on voimakasta ja kärjistävää. Kommentoija käyttää hyvin negatiivisia ja tietyille ihmisryhmille loukkaavia ilmaisuja kuten *”kognitiivisesti vammautuneet”*. Kielenkäyttö kommentissa on epämuodollista ja paikoittain puheenomaista, joka näkyy arkikielisessä kirjoitustyyliin. Kommentoija kuvailee TikTokia ja muuta somea *”sonnaksi”*, joka vahvistaa hänen kielteistä asennettaan digitaalisia alustoja ja työkaluja kohtaan. Tällainen kielenkäyttö kategorisoi koko ilmiön, eli tässä tapauksessa sosiaalisen median, yksiselitteisesti negatiiviseksi.

Esimerkissä (3) kommentoidaan Redditiin keskusteluketjua, jonka aloituksessa kysytään muilta alustan käyttäjiltä ja koodareilta mielipiteitä ChatGPT:stä. Keskusteluketjun aloituksessa muun muassa tiedustellaan, miten ChatGPT tulee muuttamaan alaa ja voiko se vaikeuttaa ensimmäisen työpaikan löytämistä, sillä tekoälyn kerrotaan pystyvän suorittamaan ammattikoodaajan työtehtäviä.

- (3) Näen enemmän uhkana kun mahdollisuutena, en pelkää ChatGPT:n vaan tekoälyautomaation yleensä. Ala on murroksessa, ja vielä on paha sanoa miten paljon se vaikuttaa työpaikkojen määrään, mutta uskoisin että työpaikat vähenee kaiken kaikkiaan. Työnkuva tulee ainakin muuttumaan radikaalisti...nykyisenkaltaiset junioripaikat voivat vähentyä tai kadota. [– –] (Reddit, Vastavalmistuneiden (tai muiden) koodareiden mielipiteitä ChatGPT:stä?, 15.01.2023)

Esimerkissä (3) kommentoija esittää tekoälyn työmarkkinoita muuttavana teknologiana, joka uhkaa erityisesti uusien työntekijöiden asemaa. Kommentissa korostuu epävarmuus tulevastakin sekä kokemus siitä, että työnkuvat muuttuvat sellaisella tavalla, johon yksilöllä ei ole vaikutusvaltaa. Kirjoittajan käyttämät ilmaukset kuten *”uskoisin”*, *”voivat vähentyä”* ja *”on paha sanoa”* luovat kuvaa tilanteesta, jota on vaikea ennakoita tai hallita. Epävarmuus kommentoijan käyttämässä kielessä vahvistaa uhkan tuntua, sillä se toimii merkinä siitä, että tekoälyn vaikutukset näyttäytyvät laajempina ja arvaamattomampina kuin yksittäiset muutokset työtehtävissä. Kommentoijan positio

näyttäytyy esimerkissä haavoittuvana. Hän ei esiinny siinä osajana, joka voi hyödyntää tekoälyä, vaan sen sijaan työntekijänä, jonka tulevaisuus riippuu hallitsemattomasta teknologisesta kehityksestä. Tämä rakentaakin kuvaa tulevaisuudesta, jossa tekoäly on uhka ammatilliselle identiteetille ja taloudelliselle toimeentuelle. Esimerkissä työn tekemisen ehtojen muuttuminen kuvataan väistämättömänä, mikä normalisoi ajatusta siitä, että yksilöiden on sopeuduttava teknologian määrittelemään tulevaisuuteen.

Keskusteluketjuissa tekoälyn vaikutuksia ei kuvata pelkästään yksittäisten työpaikkojen menetyksen näkökulmasta. Osa kommentoijista laajentaa uhkan koskemaan myös laajemmin yhteiskunnan eri rakenteita. Esimerkki (4) on vastaus Vauva.fi keskusteluketjussa julkaistuun kommenttiin, jossa kyseenalaistetaan sitä, miten yhteiskunta voi toimia tilanteessa, jossa tekoäly ja automaatio tekevät suuren osan työstä.

(4) Vaikea kuvitella taloutta, jossa kutistuva osa tienaa. Tää vielä kurittaa hyvinansaitsevaa keskiluokkaa. Kulutusyhteiskunta on tiensä päässä. Hiipuvia kauppakeskuksia, jämähtynyttä asuntokauppaa, syntyvyys laskee. Tervetuloa uudelle vuosikymmenelle. (Vauva.fi, Tekoäly vie ¼ töistä!, 29.03.2023)

Esimerkissä (4) kommentoija siirtää huomion yksilön asemasta yhteiskunnan rakenteisiin. Kirjoittaja kuvaa tekoälyn vaikutuksia kommentissa ennen kaikkea laajana yhteiskunnallisena uhkana, jossa yksittäisen työn menettämisen sijaan keskiöön nousee talouden toiminnan horjuminen. Kommentin varauksellinen sävy rakentaa kirjoittajasta harkitsevan kuvan, mutta sitä seuraavat lopullisuutta korostavat ilmaukset vahvistavat uhkan tuntua. Kommentissa käytetyt sanavalinnat rakentavatkin yhteiskunnan muutoksesta kielteisen ja lopullisen kuvan. Talouden kuvataan *“kutistuvan”* ja keskiluokan *“joutuvan kärsimään”*, mikä vahvistaa oletusta siitä, että kehitys etenee nimenomaan negatiiviseen suuntaan. Kommentissa keskiluokan esiin nostaminen tekee tästä uhasta merkittävän, sillä vaikutuksien ei nähdä koskevan ainoastaan marginaalissa olevia, vaan myös sitä ryhmää, jota usein pidetään *“normaalin”* yhteiskunnan mittarina. Esimerkissä muutos esitetään tapahtuvan ketjureaktiona, joka alkaa työn ja tulojen

jakautumisesta, jonka jälkeen se leviää laajemmin arjen eri ilmiöihin. Lopun tervetuloilmoitus uudelle vuosikymmenelle toimii kommentissa ironisena päätöksenä, ja se esittää edellä kuvatut seuraukset uutena normaalina. Ilmaisuu kutsuu lukijaa näkemään muutoksen asiana, johon yksilö ei voi juuri vaikuttaa.

Aineiston esimerkin (4) lopussa rakentunut ajatus tekoälyn tuottamien yhteiskunnallisten muutoksien lopullisuudesta saa tukea esimerkistä (5), jossa tekoälyn uhkaava kehitys kuvataan yksiselitteisesti pysäyttämättömänä. Kommentissa korostuu ajatus siitä, ettei tähän kehityksen suuntaan voida käytännössä puuttua. Tämä vahvistaa esimerkissä (4) esitettyä tulkintaa. Lisäksi kollektiivinen ”me” -asetelma luo vaikutelman siitä, että tekoälyyn ja ChatGPT:hen liittyvä epävarmuus ei näyttäydy ainoastaan tämän kyseisen yksittäisen kommentoijan huolena, vaan se kuvataan meidän kaikkien yhteisenä ja jaettuna kokemuksena.

(5) Ja meistä kukaan ei voi tehdä yhtään mitään kehityksen pysäyttämiseksi. 🤖 (Vauva.fi, Tekoäly vie ¼ töistä!, 29.03.2023)

Aineiston esimerkki (6) on vastaus Suomi24-keskustelunaloitukseen, jossa tiedustellaan muiden mielipiteitä tekoälystä. Aloituksessa pohditaan, kuinka tekoäly on ottamassa väkisin jalansijaa jokapäiväisessä elämässämme, ja kuinka sitä vastaan ei auta enää pyristellä. Keskustelunaloituksessa kommentoija myös luettelee työelämän kannalta, miten tekoäly voi tehdä esimerkiksi epämusikaalisista henkilöistä musikaalisia.

(6) Itse uskon, vähän kyynisesti jopa että tekoäly tulee syrjäyttämään ihmisen kokonaan aikanaan. Ihminen ei tule pärjäämään kilpailussa. Jos jumala loi ihmisen omaksi kuvakseen.. ihminen loi tekoälyn ja se tulee olemaan evoluution ihminen 2.0. Tällä lihasäkillä nimeltä ihminen ei ole mitään jakoa. (Suomi24, Tekoälyn tulo, 25.12.2023)

Esimerkissä (6) kommentoija rakentaa kärjistetyn kuvan tekoälyn vaikutuksista työelämään ja yhteiskuntaan. Hän mainitsee suoraan ajatusmaailmansa asiassa olevan kyyninen, mikä ikään kuin oikeuttaa hänen esittämät jyrkät johtopäätökset ja vahvat

ilmaukset kirjoituksessa. Kommentissa tekoäly kuvataan ihmisen vastapariksi ja ne asetetaan kilpailuasetelmaan, jossa ihminen esitetään jo etukäteen heikompana ja häviävänä osapuolena. Näin tekoäly kuvataan kommentissa toimijana, joka voi kilpailla ihmisen kanssa ja lopulta jopa syrjäyttää hänet kokonaan. Tähän liittyy myös kommentissa esiintyvä ”ihminen 2.0” -ajatus, jonka avulla tekoäly esitetään seuraavana ”versiona” ihmisestä ja se kuvataankin jonkinlaisena ihmisen kehityksen seuraavana vaiheena. Kommentin uskonnollisella viittauksella taas rinnastetaan jumala ihmiseen ja ihminen tekoölyyn. Tällä rinnastuksella kommentissa korostetaan ajatusta siitä, että ihminen voi päätyä itse luomansa teknologian syrjäyttämäksi. Kielenkäyttö kommentissa on kauttaaltaan voimakasta. Erityisesti lopun halventava ilmaisu ihmisestä pelkkänä ”lihasäkkinä” pyrkii vähentämään ihmisyyden arvoa. Tällaiset sanavalinnat vahvistavat kommentissa rakentunutta lopullisuuden tunnetta, sillä tekoäly esitetään siinä sellaisena teknologiana, jolle ihmisellä ei ole mahdollisuuksia pärjätä. Tämä taas liittyy kommentissa esitettyyn ajatukseen siitä, että ihmisen asema työelämässä ja yhteiskunnassa nähdään väistämättä heikentyvänä.

Tässä diskurssissa luodaan kuvaa työelämästä, joka on suuren ja uhkaavan muutoksen kohteena. Diskurssissa tekoölyn ja ChatGPT:n nähdään korvaavan aiemmin ihmisten tekemiä työtehtäviä, mikä tulee sekä lisäämään työttömyyttä että heikentämään ihmisen asemaa työelämässä. Samalla diskurssissa luodaan kuvaa siitä, ettei juuri mikään työtehtävä ole turvassa tältä muutokselta, sillä myös asiantuntijatyö näyttäytyy yhtä lailla korvattava ammattina kuin matalapalkka-alojen tehtävät. Tällöin työelämään jo muodostuneet hierarkiat menettävät merkityksensä, sillä hyväpalkkaiset ja ”paremmiksi” luokitellut työt asettuvat diskurssissa samalle viivalle muiden ammattien kanssa. Diskurssissa työelämää koskeva uhka on myös yhteiskunnallinen kysymys, jonka avulla täytyy pohtia, miten yhteiskunta toimii, jos ihmisten työpanosta ei enää entiseen tapaan tarvita ja yhä harvemmalle löytyy töitä. Diskurssissa luodaankin kuvaa yhteiskunnasta, jossa tekoäly voi lopulta syrjäyttää ihmisen kokonaan.

4.2 ”Ammatteja tulee ja menee. Uusia syntyy.”

Keskustelufoorumeilla työelämän kehitystä kuvaava diskurssi perustuu ajatukseen siitä, että tekoäly ja ChatGPT nähdään ennen kaikkea tulevaisuutta ja työelämää parantavana teknologiana. Kommentoijat luovat kuvaa tekoälystä ja ChatGPT:stä teknologiana, joka voi vapauttaa ihmisiltä aikaa muihin tehtäviin, tehostaa työntekoa ja synnyttää täysin uusia ammatteja. Diskurssissa tekoälyn nopea kehitys nähdään luonnollisena jatkumona teknologian kehitykselle, jota pidetään tulevaisuuden kannalta hyödyllisenä. Toisin kuin edellisessä diskurssissa, tässä tapauksessa työelämässä tapahtuvaa muutosta ei nähdä uhkana, vaan merkinä siitä, että yhteiskunta kehittyy kohti tehokkaampia työskentelytapoja.

Aineiston esimerkki (7) on peräisin Redditissä julkaistusta keskustelunaloituksesta, jossa kirjoittaja kuvailee omia kokemuksiaan ChatGPT:n monipuolisesta käytöstä työtehtävissä. Aloituksessa kerrotaan, kuinka ChatGPT:ltä onnistuu lähes minkä tahansa tekstin tuottaminen, ja kuinka pienellä ohjeistuksella sen avulla voi saada tehtyä esimerkiksi kokonaisiasia diaesityksiä, käsikirjoituksia, raportteja ja projektisuunnitelmia.

(7) Tähän mennessä en ole vielä keksinyt mitään, mitä se ei osaisi kirjoittaa...Aivan mahtava työssä: voit pyytää sitä kirjoittamaan esim. Powerpoint-esityksen diat ja sitten käsikirjoituksen mitä sanoa missäkin diassa. Voit pyytää sitä kirjoittamaan raportteja, työhakemuksia, projektisuunnitelmia. [– –] (Reddit, ChatGPT on aivan älyttömän hyvä, 18.01.2023)

Esimerkissä (7) keskustelunaloittaja kuvaa ChatGPT:tä poikkeuksellinen tehokkaaksi työkaluksi. Kommentin ilmaisu ”*aivan mahtava työssä*” korostaa sitä, kuinka hän kokee tekoälyn hyödylliseksi apuvälineeksi nimenomaan työn rutiinitehtävissä. Ilmaisu rakentaa myös kuvaa ChatGPT:stä teknologiana, joka helpottaa työtehtäviä suoriutumalla erilaisista kirjoitus- ja suunnittelutehtävistä ongelmitta. Kommentoija korostaa myös tekoälyn tuottamaa hyötyä ja ajansäästöä kuvaamalla ChatGPT:n työvälineenä, jonka avulla voidaan tuottaa nopeasti erilaisia työssä tarvittavia tekstejä ja dokumentteja, kuten diaesityksiä, käsikirjoituksia, raportteja ja projektisuunnitelmia.

Esimerkissä (8) kommentoija vastaa Vauva.fi alustalla julkaistuun keskustelunaloitukseen, jossa tiedustellaan, aikovatko alustan käyttäjät hyödyntää ChatGPT:tä omien työtehtävien tekemiseen. Keskustelunaloituksessa kerrotaan, kuinka aloituksen tehneen kommentoijan asiantuntijatehtävissä oleva tuttu on kertonut ”*äly-Chätti kurssin*” suoritettuaan hoitavansa sen avulla työtehtävänsä. Keskustelun aloittaja pohtii, kuinka hänen mielestään tällainen toimintatapa ei ole työnantajan näkökulmasta hyväksyttävää, ja se sisältää liikaa riskejä.

- (8) Olen yksinyrittäjä ja totta hemmetissä itekin opettelen käyttämään tekoälyä yritystoiminnassa hyväksi ja samoin myös haluan että työntekijäni oppivat tätä käyttämään. Tekoäly on nimenomaan mahdollisuus eikä uhka, [– –] (Vauva.fi, Aiotko käyttää Chat GPT:tä tekemään työsi? 11.04.2023)

Esimerkissä (8) tekoälyn hyödyntäminen työssä kuvataan osaksi yritystoiminnan luonnollista kehitystä. Kommentoija kertoo sekä itse opettelevansa tekoälyn käyttöä että odottavansa samaa myös omilta työntekijöiltään. Esimerkin ilmaisu ”*totta hemmetissä itekin opettelen käyttämään tekoälyä*” rakentaa kommentoijasta kuvan henkilönä, joka suhtautuu muutokseen uteliaasti ja oma-aloitteisesti. Samalla arkinen sanavalinta ”*totta hemmetissä*” viittaa siihen, että uuden teknologian omaksuminen ja hyödyntäminen osana työtä nähdään yritystoiminnassa enemmänkin velvollisuutena kuin vapaaehtoisena valintana. Esimerkissä mainitaan, kuinka motivaatio tekoälyn käytön oppimiseen kumpuaa siitä, että sitä voitaisiin käyttää yritystoiminnassa hyväksi. Tämä viittaa siihen, että tekoäly voi tuottaa jotain sellaista hyötyä, jota ilman yritys toimisi vähemmän tehokkaasti. Yritystoiminnan kontekstissa ilmaisu, jossa kerrotaan jonkin asian hyödyntämisestä, luokin kuvaa siitä, että työkalun odotetaan tuottavan jonkinlaista lisäarvoa yritykselle, esimerkiksi säästämällä aikaa, keventämällä työkuormaa tai tehostamalla työprosesseja. Esimerkissä myös painotetaan, kuinka myös kommentin kirjoittajan työntekijöiden oletetaan hänen lisäksi opettelevan tekoälyn käyttöä. Kommentin lopussa todetaan yksiselitteisesti, kuinka tekoäly nähdään nimenomaan mahdollisuutena eikä uhkana.

Aineiston esimerkissä (9) vastataan Vauva.fi foorumilla julkaistuun keskustelunaloitukseen, jossa on nostettu esiin Goldman Sachs -pankin raportti, jonka mukaan ChatGPT ja muut tekoälyt voivat korvata neljänneksen nykyisistä työtehtävistä. Ketjussa esitetään sekä myönteisiä että kielteisiä arvioita siitä, millaisia vaikutuksia tekoälyllä ja ChatGPT:llä voi olla työelämään. Osa kommentoijista näkee tekoälyn mahdollisuutena, joka voi helpottaa työtä, kun taas toiset näkevät sen uhkana, joka voi johtaa työpaikkojen katoamiseen ja epävarmuuden lisääntymiseen. Esimerkissä (9) kommentoija asettaa keskustelun historialliseen kontekstiin ja pyrkii sen avulla suhteuttamaan ja nykyistä huolta aiempiin teknologisiin muutoksiin.

(9) Ammatteja tulee ja menee. Uusia syntyy. 100 vuotta sitten lähes kaikki olivat maatyöläisiä, kunnes maatalouskoneet vähensivät työvoiman tarvetta. Ei tullut silti massatyöttömyyttä. Ei tule nytkään. (Vauva.fi, Tekoäly vie ¼ töistä!, 29.03.2023)

Esimerkissä (9) kommentoija kuvaa tekoälyn ja ChatGPT:n vaikutukset työelämään osaksi tuttua ja myös toistuvaa kehityskulkua, jossa ammatit muuttuvat teknologian kehittymisen myötä. Kommentti toimii rauhoittavana vastapuheena keskustelunaloituksessa esitetylle uhalle, sillä teknologinen muutos esitetään siinä normaalina ja hallittavana. Kommentin sanavalinnat ovat toteavia ja yleistäviä, mikä vahvistaa kuvaa itsestään selvästä tapahtumien kulusta: ammatteja katoaa, mutta uusia syntyy tilalle. Historialliseen tapahtumaan viittaaminen toimii kommentissa retorisenä keinona, jolla pyritään suhteuttamaan nykyhetken pelkoja. Viittaus sadan vuoden takaiseen maatalousyhteiskuntaan ja koneellistumiseen nostaa esiin aiemman teknologisen muutoksen, ja se toimii esimerkkinä siitä, ettei työ ole aiemminkaan loppunut, vaan ainoastaan muuttanut muotoaan. Kommentin lopun jyrkkä ilmaisu massatyöttömyydestä vahvistaa jo aiemmin esitettyä käsitystä siitä, että työelämän muutos on ennakoitavissa eikä se johda keskustelunaloituksessa kuvattuun poikkeukselliseen kriisiin. Työelämän tulevaisuus esitetäänkin kommentissa

ennustettavana jatkumona teknologiselle kehitykselle, joka ei romahduta yhteiskuntaa vaan päinvastoin uudistaa sitä.

Aineiston esimerkissä (10) kommentoija vahvistaa esimerkissä (9) esiin nousutta näkemystä siitä, ettei tekoälyn kehitys johda joukkoerottamisiin, sillä muutos nähdään myönteisenä.

- (10) Ei tekoälyn myötä synny mitään joukkoerottamisia tai palkanalennuksia. Päinvastoin siirrytään 4-päiväiseen tai jopa 3-päiväiseen työviikkoon ChatGPT-bottien hoidellessa rutiinihommat. Tekoälyn käyttö vaatii paljon laskentatehoa => suuri energiankulutus => laskentaa tehdään tuulisina ja aurinkoisina päivinä, kun virtaa riittää. Useimmat meistä haluavatkin viettää vapaapäivänsä aurinkoisena päivänä ja purjehduksen ystävät myös hyvällä tuulella. (Vauva.fi, Tekoäly vie ¼ töistä, 30.03.2023)

Esimerkissä (10) kommentoija kuvaa tekoälyn vaikutuksia työelämään hyvin optimistisesti. Kommentissa esitetään keskusteluketjussa esiintyvälle uhalle vaihtoehtoinen kuva työelämän tulevaisuudesta, jossa tekoälyn ja ChatGPT:n vaikutukset eivät johda irtisanomisiin, vaan sen sijaan työelämä helpottuu. Kehityksen nähdäänkin helpottavan työtä niin paljon, että perinteinen työviikko voisi lyhentyä neljään tai jopa kolmeen päivään "*ChatGPT-bottien*" hoitaessa rutiinitehtävät työntekijöiden puolesta. Näin tekoälyä kuvataan kommentissa sellaisena teknologiana, joka vähentää työntekijöiden työmäärää ja puolestaan vastapainona lisää heidän vapaa-aikaansa. Kommentissa tuodaan esiin myös tekoälyn vaatima suuri laskentateho ja energiankulutus. Kommentissa tätä ei nähdä ongelmana, vaan se kuvataan yksinkertaisesti tekoälyn toiminnan ehdoksi, joka vaikuttaa siihen, milloin laskentaa tehdään. Kommentoijan logiikan mukaa laskenta nähdään järkeväksi ajoittaa päiviin, jolloin energiaa on paremmin saatavilla, kuten aurinkoisiin tai tuulisiin päiviin. Tämä liitetään kommentissa ajatukseen siitä, että työskentelevät ihmiset viettäisivät vapaapäiviään mieluiten juuri näinä samoina aurinkoisina päivinä ja tuulisetkin päivät olisivat mieluisia purjehduksen ystäville. Tällä tavoin kommentissa käännetään tekninen ja taloudellinen kysymys tekoälyn ja ChatGPT:n energiankulutuksesta kevyeksi ja jopa

humoristiseksi tavaksi aikatauluttaa työskentelevien ihmisten arkea. Samalla se myös vahvistaa myönteistä kuvaa tekoälyn käytöstä työelämässä.

Esimerkki (11) jatkaa esimerkkien (9) ja (10) mukaista ajatusta siitä, että teknologian kehittyessä vaikutuksia työelämään tulisi tarkastella suhteessa sen kehityksen eri vaiheisiin. Esimerkki (11) on vastaus ketjussa aiemmin esitettyyn kriittiseen kommenttiin, jossa todetaan tekoälyn olevan asiakaspalveluchateissa usein huono ymmärtämään asiakkaan tarpeita, jolloin hänet ohjataan usein lopulta ihmiselle. Vastauksessa kyseenalaistetaan, perustuuko kommentin arvio nykyaikaiseen tekoälyteknologiaan vai vanhempaan ja rajoittuneempaan chatbottiin.

(11) Totta, mutta onko siellä ChatGpt4 vai joku vuosikymmenen vanha automaatti vastassa? Siinäpä kysymys. (Vauva.fi, Tekoäly vie ¼ töistä!, 29.03.2023)

Esimerkissä (11) kommentoija kertoo olevansa osittain samaa mieltä vastaamansa kommentin kirjoittajan kanssa, mutta samalla kuitenkin siirtää huomion nopeasti itse väitteen sijaan siihen, millaista teknologiaa väite koskee. Kommentin keskeinen tehtävä onkin kyseenalaistaa tekoälyä ja ChatGPT:tä koskevan kritiikin yleistettävyyttä, sillä ongelma ei välttämättä ole tekoäly sinänsä, vaan se, että käytössä voi olla vanha ja rajoittunut järjestelmä. Kommentissa korostuu siis ajatus siitä, että koska teknologia kehittyy nopeasti, tekoälyn ja ChatGPT:n hyödyllisyyttä työelämässä tulisikin arvioida suhteessa sen nykyiseen tekniseen tasoon. Samalla kommentti vahvistaa aiemmissa esimerkeissä esiintyvää ajatusta siitä, että teknologia kehittyy jatkuvasti, eikä nykyhetken kokemuksia tai puutteita voi suoraan yleistää tulevaisuuteen.

Aineiston esimerkissä (12) kommentoija arvioi ChatGPT:n vaikutusta koodarin työhön ja pohtii, miksi tekoäly ei hänen mukaansa suoraan korvaa ohjelmoijia. Kommentissa hän kertoo, kuinka ChatGPT voi tukea erityisesti rutiininomaista koodin tuottamista, mutta samalla sen käyttö siirtää painopistettä koodarien osaamiseen. ChatGPT:n hyöty työssä

riippuukin kommentin mukaan siitä, kuinka hyvin käyttäjä osaa määritellä ongelman, antaa tarkkoja ohjeita ja arvioida tuotetun koodin toimivuutta.

(12) [—] ChatGPT ei korvaa koodaria, mutta ChatGPT:tä käyttävä koodari korvaa koodarin, joka sitä ei käytä :) (Reddit, Vastavalmistuneiden (tai muiden) koodareiden mielipiteitä ChatGPT:stä?, 15.01.2023)

Esimerkissä (12) ChatGPT:stä ei luoda kuvaa koodarin korvaajana, vaan nimenomaan työntekoa tehostavana työkaluna. Kommentti tiivistyy lopussa ajatukseen siitä, että kilpailua ei käydä ihmisen ja tekoälyn välillä, vaan pikemminkin koodareiden kesken, sillä tekoälyä hyödyntävä työntekijä saa etulyöntiaseman suhteessa siihen, joka ei sitä hyödynnä. Tällainen muotoilu kommentissa luo kuvaa työelämän kehityksestä, jossa tekoälystä ja ChatGPT:stä tulee olennainen osa alan tulevaisuutta ja työtehtäviä. Samalla kommentti kuitenkin pitää kiinni ajatuksesta siitä, ettei itse koodarin työtehtävä katoa, vaan ainoastaan sen tekemisen ehdot muuttuvat. Näin kommentissa myös korostetaan sopeutumisen tärkeyttä työelämässä, sillä tekoälyn hyödyntäminen näyttäyty edellytyksenä sille, ettei oma osaaminen menetä arvoaan työmarkkinoilla.

Tässä diskurssissa luodaan kuvaa työelämästä, joka kehittyy ja uusiutuu jatkuvasti teknologian kanssa rinnakkain. Diskurssissa tekoälystä ja ChatGPT:stä luodaan kuvaa teknologiana, joka tehostaa työntekoa. Tekoälyn ja ChatGPT:n ei kuitenkaan nähdä korvaavan ihmistä tai tekevän heistä tarpeettomia. Sen sijaan diskurssissa ajatellaan tekoälyn hoitavan työn rutiinitehtävät, jonka myötä ihmisille vapautuu aikaa vaativampiin ja monimutkaisempiin työtehtäviin. Samalla diskurssissa luodaan kuvaa yhteiskunnasta, jossa ihminen, tekoäly ja ChatGPT työskentelevät rinnakkain. Tekoäly siis nähdään apuvälineenä, joka tukee työn tekemistä, ja josta on hyötyä sekä työntekijöille että työnantajille. Diskurssissa luodaankin kuvaa yhteiskunnasta, jossa ihminen ja tekoäly yhdessä tehostavat työntekoa.

4.3 "ChatGPT vielä täynnä virheitä?"

Keskustelufoorumeilla esiintyvä ChatGPT:n ja tekoälyn epäluotettavuutta korostava diskurssi perustuu näkemykseen siitä, että tekoälyyn ei voida täysin luottaa. Kommentoijat luovat kuvaa tekoälystä järjestelmänä, joka tekee virheitä, tuottaa harhaanjohtavaa tai epätarkkaa tietoa ja joka saattaa levittää väärää tietoa uskottavalla tavalla. Diskurssissa huoli kohdistuu esimerkiksi siihen, että tekoäly ei ymmärrä tuottamaansa sisältöä, vaan ainoastaan yhdistelee dataa tilastollisten mallien perusteella, mikä tekee sen vastauksista ajoittain täysin virheellisiä. Tässä diskurssissa huomio siis kohdistuu ChatGPT:n ja tekoälyn luotettavuuteen ja siihen, millaisia riskejä sen käyttöön liittyy työelämässä.

Esimerkki (13) on vastaus keskusteluketjuun, jossa pohditaan, miten tekoälyä ja ChatGPT:tä voidaan käyttää työkaluna eri työtehtävissä. Monet ketjun kommentoijat esittävät epäileviä ja kriittisiä näkökulmia tekoälyn tuottaman tekstin todenperäisyyteen ja eettisyyteen. Esimerkissä (13) kerrotaan, kuinka ChatGPT on hyvä laskemaan, mutta kuinka se ei kuitenkaan edes yritä selvittää, mikä vastaus sille syötettyyn kysymykseen oikeasti on.

(13) Chatgpt on hyvä laskemaan, miltä vastaus esitettyyn kysymykseen todennäköisesti näyttää. Se ei kuitenkaan edes yritä selvittää, mikä vastaus oikeasti on. Siksi sen käyttöarvo on oikeasti aika vähäistä (Vauva.fi, Aiotko käyttää Chat GPT:tä tekemään työsi? 11.04.2023)

Esimerkissä (13) ChatGPT:n toimintaperiaate ja logiikka kuvataan selkeästi erilaiseksi verrattuna siihen, miten ihmiset ajattelevat. Kommentoija korostaa, kuinka tekoäly ei pyri selvittämään sille esitettyyn kysymykseen oikeaa vastausta, vaan se pyrkii sen sijaan ainoastaan tuottamaan sellaista tekstiä, joka vaikuttaa todennäköiseltä jatkumolta sille, mitä sen koulutusdatassa esiintyy. Tämä luo kuvaa ChatGPT:stä teknologiana, jonka tuotokset perustuvat ainoastaan sen tilastollisiin yhteyksiin koulutusdatan kanssa. Esimerkki kuvaa hyvin keskustelufoorumeilla esiintyvää huolta siitä, että usein tekoälyn

vastaukset voivat olla vakuuttavia, vaikka ne ovat sisällöllisesti täynnä virheitä. Esimerkissä myös kerrotaan, kuinka ChatGPT:n käyttöarvo työelämässä on edellä mainittujen syiden vuoksi vähäinen. Kommentissa siis luodaan kuvaa ChatGPT:stä, jonka mukaan sen antamaa tietoa ei voi käyttää sellaisenaan työtehtävissä, joissa virheettömyys on edellytys.

Esimerkki (14) jatkaa samaa keskustelua tekoälyn tuottamasta virheellisestä sisällöstä ja vahvistaa aikaisemman kommentin esiin nostamaa huolta ChatGPT:n tuottaman tiedon luotettavuudesta.

- (14) Ei kannata luottaa touhon. Se sanoo mitä haluat kuulla vaikka se olisi täyttä häränpaskaa. Varsinkin matikassa se on suorastaan surkea (Vauva.fi, Aiotko käyttää Chat GPT:tä tekemään työsi? 11.04.2023)

Esimerkissä (14) tuodaan esiin huomattavasti kärkkäämpi näkemys ChatGPT:n luotettavuudesta. Esimerkissä luodaan kuvaa, jossa tekoäly muokkaa tuottamiaan vastauksia käyttäjän odotusten mukaan. Kirjoittajan väite siitä, että ChatGPT *”sanoo mitä haluat kuulla”*, luo kuvaa tekoälystä sellaisena järjestelmänä, joka tuottaa käyttäjän toiveisiin mukautuvaa sisältöä riippumatta siitä, onko se todellisuudessa totta vai ei. Edellä mainittu ilmaisu esittääkin tekoälyn tuottamat vastaukset ensisijaisesti sellaisina, jotka pyrkivät miellyttämään käyttäjää sen sijaan, että se tavoittelisi luotettavan ja oikean tiedon tuottamista. Esimerkin sävy on kauttaaltaan ehdoton ja siinä käytetty kieli on voimakasta. Erityisesti ilmaisu *”täyttä häränpaskaa”* on selvästi tunnepitoisesti latautunut ja halventava sanavalinta. Tämän tyyppinen ilmaisu ei jätä tilaa sille, että tekoälyn tuottama tieto voisi olla joissakin tilanteissa hyödyllistä tai totuudenmukaista. Sen sijaan se luokittelee tekoälyn tuottaman sisällön yksiselitteisesti epäluotettavaksi.

Esimerkki (15) on peräisin Vauva.fi-keskusteluketjusta, jossa keskustelijat pohtivat ChatGPT:n käytettävyyttä työssä ja sitä, millä aloilla se voisi korvata työpaikkoja. Esimerkissä (15) kommentoija osallistuu keskusteluun arvioimalla tekoälyn

tämänhetkisiä rajoitteita erityisesti luotettavuuden näkökulmasta. Samalla hän pohtii, missä määrin tekoälyä voidaan hyödyntää vaativissa asiantuntijatehtävissä.

- (15) [– –] Tekoäly nimittäin vielä hallusinoi vastauksia myös asioista, jotka ovat täysin yksiselitteisiä. Eli luettavissa sieltä Ainoasta Oikeasta Lähteestä että tämä asia on XYZ, mutta AI väittää vastaukseksi vaikka XYW tai YWÅ. [– –] Me asiantuntijat taas ei vielä oikein voida käyttää tekoälyä juuri mihinkään tuon hallusinoinnin takia. Lähinnä tekoälyä voi käyttää vastaavasti kuin että sparrailisi jotain asiaa jonkun huonosti koulutetun juniorin kanssa, ja kaikki sanottu pitää laittaa tosi kriittisen seulan läpi. [– –] Kyllähän ne tavalliselle ihmiselle menee läpi, että vau hienosti vastattu. (Vauva.fi, Milloin ChatGPT vie työsi? Ole rehellinen., 31.07.2024)

Aiempien esimerkkien mukaisesti esimerkissä (15) kommentoija rakentaa tekoälystä ja ChatGPT:stä kuvaa järjestelmänä, jonka keskeinen ongelma on tällä hetkellä sen luotettavuus. Kommentissa nostetaan esiin tekoälyn hallusinointi sen tuottamissa vastauksissa, ja se esitetäänkin ongelmana, joka ulottuu myös sellaisiin tilanteisiin, joissa oikea tieto olisi selkeästi tarkistettavissa luotettavasta lähteestä. Tällä tavalla kommentoija nostaa esiin, millaisia riskejä tekoälyn ja ChatGPT:n tuottamiin vastauksiin liittyy. Kommentissa kirjoittaja myös luo kuvaa itsestään asiantuntijana ja samalla erottaa ”*me asiantuntijat*” ja ”*tavalliset ihmiset*” toisistaan. Tällä vastakkainasettelulla luodaan esimerkissä kuvaa siitä, että tavallisilla ihmisillä ei ole välttämättä riittävää osaamista arvioida tekoälyn vastausten paikkansapitävyyttä, kun taas asiantuntijat pystyvät suhtautumaan niihin huomattavasti kriittisemmin. Tekoälyä myös verrataan kommentissa huonosti koulutettuun juniortason työntekijään, joka on vähättelevä ilmaisu. Se luo kuvaa siitä, että junioritason työntekijä on usein epäluotettava ja tekee virheitä, jonka seurauksena hänen työnsä täytyy tarkistaa. Lisäksi tämä vertaus rakentaa hierarkiaa asiantuntijan, juniortason työntekijän ja ”tavallisen ihmisen” välille: asiantuntija osaa seuloa ja arvioida tekoälyn ja ChatGPT:n tuottamaa sisältöä, kun taas tavallinen käyttäjä hyväksyy helposti sen vastaukset sellaisinaan.

Esimerkki (16) tukee esimerkin (15) kirjoittajan kokemusta siitä, että tekoäly voi tuottaa väärää tietoa ja hallusinoita myös silloin, kun vastaus vaikuttaa ensi silmäyksellä

uskottavalta. Esimerkki (16) on peräisin Reddit-keskusteluketjusta, jossa kirjoittaja kertoo omasta kokemuksestaan ChatGPT:n käytöstä tiedonhaussa. Kommentissa havainnollistetaan, miten ChatGPT on tuottanut väärää tietoa uskottavassa muodossa, ja kuinka tämä tekee virheiden havaitsemisesta vaikeaa ilman vastauksen erillistä tarkastamista. Kommentissa kirjoittaja kertoo tilanteesta, jossa ChatGPT oli listannut tuottamassaan vastauksessa akateemisia julkaisuja, ja tarkistuksen yhteydessä hän havaitsi, ettei mainittuja artikkeleita ole oikeasti olemassa. Näin esimerkissä korostuu ristiriita tekoälyn tuottamien vastausten vakuuttavan muotoilun ja niiden luotettavuuden välillä. Samalla kommentissa luodaan mielikuvaa, jossa ChatGPT nähdään hyödyllisenä apuvälineenä, mutta tiedonhaussa kuitenkin riskialttiina, sillä se voi tuottaa oikean näköistä sisältöä, jonka todenmukaisuuden tarkistaminen kuitenkin jää aina käyttäjän vastuulle.

(16) [- -] Hauska esimerkki tästä oli kun kysyin chatGPT:ltä mitä akateemisia artikkeleja eräästä rajatusta alueesta löytyy. chatGPT listasi useita erittäin osuvan näköisiä artikkeleja tunnetuista julkaisuista ja nimesi tekijätkin. Ongelma oli vain että mitään näistä artikkeleista ei ollut oikeasti olemassa. (Reddit, ChatGPT on aivan älyttömän hyvä, 18.01.2023)

Aineiston esimerkissä (17) annetaan esimerkki tilanteesta, jossa epäillään, kuinka tekoälyä ja ChatGPT:tä voidaan käyttää levittämään tahallisesti väärää tietoa. Esimerkissä (17) kerrotaan, kuinka tekoälyn vaarana on nimenomaan tahallinen väärän tiedon hienovarainen syöttäminen ja jopa propaganda, jolla pyritään manipuloimaan ihmisten mielipiteitä.

(17) Se uhka on väärän tiedon hienovarainen syöttäminen. Jo nyt näkyy täysin käsittämätön höpötieto, jossa mies synnyttää jne. Täyttä valetta. Kaikenlaisen väärän tiedon läpimeno ja ihmisen mielen manipulointi, erilainen propaganda on mahdollinen. Mitä enemmän aika on "sairas" sitä älyttömämpiä juttuja ihminen voi tekoälylle syöttää täytenä totena. Surettava tulevat sukupolvet, kun pienestä pitäen jo tekoälyn parissa ja opeissa kasvavat. Mitä eroa tällä on esim. Venäjän disinformaatiosta oman kansansa historiaan nähden jos Euroopassa ollaan pihalla jo

perusasioista seksuaalisuuden suhteen. (Suomi24, Tekoälyn tulo ,29.12.2023)

Esimerkissä (17) tekoäly kuvataan ennen kaikkea sellaisena kanavana, jonka kautta voidaan levittää ihmisille väärää tietoa huomaamattomasti. Kirjoittaja kertoo, kuinka uskoo tekoälyn ja ChatGPT:n suurimman uhan olevan nimenomaan se, että näitä teknologioita voidaan käyttää väärän tiedon hienovaraiseen syöttämiseen. Kommentissa tuodaan esiin tätä huolta kertomalla esimerkki siitä, kuinka tekoälyn kautta leviää "*käsittämätöntä höpötietoa*", jonka mukaan mies pystyy synnyttämään. Kommentin kirjoittajan mukaan tämä toimii esimerkkinä siitä, kuinka tekoälyn ja ChatGPT:n kautta voi hänen mukaansa levitä jopa perusasioita vääristävää tietoa. Tämän jälkeen kirjoittaja vertaa esimerkin tilannetta Venäjällä leviävään disinformaatioon. Hän esittää kommentissa ajatuksen siitä, että jos Euroopassa ollaan jo "*perusasioiden*" suhteen "*pihalla*", ero tahalliseen väärän tiedon levittämiseen, kuten historian vääristelyyn, käy pieneksi. Samalla tämä esimerkki myös liitetään kommentissa ajatukseen "*sairaasta*" ajasta, jossa ihmiset voivat syöttää tekoälylle ja ChatGPT:lle tämänkaltaista virheellistä sisältöä totena. Tekoäly siis kuvataan kommentissa sellaisena teknologiana, joka voi välittää ja myös vahvistaa ihmisten tuottamaa väärää tietoa.

Esimerkissä (18) huomio siirtyy aiemmista esimerkeistä poiketen pois itse vastausten totuudenmukaisuudesta kohti sitä, mitä ChatGPT:lle syötetyille aineistoille tapahtuu sen käytön yhteydessä.

(18) Muistakaa tietoturva, ChatGPT:n tuotokset ja sille lähetetyt materiaalit tallentuvat amerikkaan, vaikka se ratkoisi "omalla koneellasi" ongelmia... (Vauva.fi, Aiotko käyttää Chat GPT:tä tekemään työsi?, 13.12.2024)

Esimerkissä (18) korostetaan, kuinka ChatGPT:n suurin ongelma on ennen kaikkea siihen liittyvät tietoturvariskit, eikä niinkään sen tuottamien vastausten laatu. Kommentti toimii varoituksena muille käyttäjille, jossa kirjoittaja muistuttaa muita keskustelijoita siitä, että ChatGPT:n tuottamat vastaukset sekä kaikki sille syötetty materiaali tallentuu sen

palveluntarjoajalle, eli OpenAI:lle. Kirjoittaja konkretisoi tätä huolta kommentissa kertomalla, kuinka tekoälylle syötetyt tiedot tallentuvat nimenomaan Amerikkaan. Tämä herättää ketjun keskustelijoissa kysymyksiä siitä, missä tekoälylle ja ChatGPT:lle syötetty materiaali sijaitsee ja minkä maan sääntelyn piirissä tätä tietoa säilytetään. Kommentti siirtääkin huomion virheellisten vastausten sijaan siihen, millaisia riskejä ChatGPT:n käyttöön työssä liittyy. Vaikka se voisi helpottaa työtehtäviä, huoli kohdistuu kommentissa erityisesti luottamuksellisen materiaalin jakamiseen ja siihen, mitä tietoa tekoälylle on ylipäättään turvallista syöttää.

Tässä diskurssissa luodaan kuvaa työelämästä, jossa tekoäly ja ChatGPT ovat jo osa työntekoa, mutta sen käyttöön liittyy jatkuvaa epävarmuutta sen luotettavuudesta. Diskurssissa tekoäly esitetään siis apuvälineenä, jota voidaan käyttää työssä, mutta jonka vastauksiin ei voida luottaa sellaisenaan. Tekoälyä voidaan diskurssin mukaan käyttää työelämässä vain silloin, kun ihminen tarkastaa sen tuottaman sisällön. Diskurssissa luodaan samalla kuvaa yhteiskunnasta, jossa tekoäly ja ChatGPT mahdollistavat väärän tiedon leviämisen lisääntymisen. Diskurssissa tekoälyä ja ChatGPT:tä ei siis nähdä yhteiskunnassa turvallisena tai luotettavana teknologiana, sillä se kykenee levittämään uskottavan näköistä virheellistä tietoa.

4.4 ”Kaipaamme inhimillisyyttä”

Keskustelufoorumeilla inhimillisyyttä korostava diskurssi rakentuu sellaisen puhutavan ympärille, jossa tekoälyä ja ChatGPT:tä verrataan ihmiseen ja todetaan sen jäävän selkeästi jälkeen esimerkiksi tunteiden, ymmärryksen ja moraalisen harkinnan alueilla. Kommenteissa korostuu tarve säilyttää ihmisen läsnäolo erityisesti sellaisissa tilanteissa ja työtehtävissä, joissa vuorovaikutus tai eettinen arviointi ovat keskiössä. Diskurssissa tärkeänä pidetään sitä, että tekoäly ja ChatGPT ei voi korvata ihmistä niissä tehtävissä, joissa inhimillisuus koetaan olennaiseksi.

Aineiston esimerkki (19) on peräisin Vauva.fi alustalla julkaistusta keskusteluketjusta, jossa pohditaan ChatGPT:n ja tekoälyn käyttöä työssä sekä sitä, missä määrin omaa työtä halutaan tehdä tekoälyn avulla. Keskustelussa nousee esiin myös kysymys siitä, millaisia valintoja ihmiset tekevät tekoälyn käytön yleistyessä ja mitä pidetään tärkeänä säilyttää ihmisten tekemänä.

(19) Haluan olla ihminen, haluan olla tekemissä ihmisten kanssa, haluan ostaa ihmisten tekemiä tuotteita ja palveluita. (Vauva.fi, Aiotko käyttää Chat GPT:tä tekemään työsi?, 11.04.2023)

Esimerkissä (19) kirjoittaja esittää suhtautumisensa tekoölyyn ja ChatGPT:hen hänen omana henkilökohtaisena valintanaan. Kommentissa toistuva sana ”*haluan*”, korostaa tätä kommentoijan tekemää päätöstä, jonka mukaan hän suosii ihmisten välistä vuorovaikusta tekoälyn sijaan. Kirjoittaja kertookin, kuinka hän haluaa olla ihminen, olla tekemisissä muiden ihmisten kanssa ja kuinka hän haluaa suosia ihmisten tekemiä tuotteita ja palveluita. Samalla esimerkissä on selkeä vastakkainasettelu ihmisen ja tekoälyn välillä, sillä kommentissa kuvataan ihmisten välistä vuorovaikutusta ja ihmisten tekemää työtä sellaisiksi asioiksi, joita ei tulisi korvata.

Esimerkissä (20) kommentoija kertoo suhtautuvansa tekoölyyn ja ChatGPT:hen kriittisesti, mutta uteliaasti. Hän pohtii kommentissa sekä tekoälyn tarjoamia mahdollisuuksia että siihen liittyviä pelkoja erityisesti sen väärinkäytön näkökulmasta. Kommentin lopussa kirjoittaja kertoo, mitä hän itse arvostaa elämässä ja tarkastelee niitä suhteessa tekoölyyn.

(20) Suhtaudun tekoölyyn kriittisesti, mutta uteliaasti. Minua kiehtoo tekoälyn mahdollistamat kehitysaskleet, mutta samaan aikaan minua ajoittain jopa hirvittää mihin kaikkeen tekoälyn väärinkäyttö tulevaisuudessa saattaa johtaa. Pidän luonnosta ja luonnollisuudesta. Pidän inhimillisyydestä, aitoudesta, sydämestä kumpuavista tunteista.. Kaikki tämä on törmäyskurssilla tekoälyn kanssa. [– –] (Suomi24, Tekoälyn tulo ,25.12.2023)

Esimerkissä (20) nousee esiin selkeä ristiriita tekoälyn ja inhimillisyyden välillä, vaikka kirjoittaja aloittaa kommentin kertomalla, kuinka hänen suhtautumisensa näitä kohtaan on kaksijakoinen. Kommentissa kirjoittaja tuo esiin sekä oman uteliaisuutensa tekoälyä kohtaan että pelkonsa siitä, mihin sen väärinkäyttö voi johtaa. Tämän jälkeen hän kuvailee kommentissa niitä asioita, joita hän pitää ihmisyyden kannalta olennaisina. Hän nostaa esiin luonnon ja luonnollisuuden ja kuvailee ihmisyyteen kuuluvia, sydäimestä kumpuavia tunteita. Kirjoittajan tapa esittää inhimillisyyteen liittyviä piirteitä luo kuvaa ihmisyydestä sellaisena asiana, joka on jotain aitoa, arvokasta ja suojeltavaa. Kun kommentissa on ensin esitetty nämä piirteet asioina, jotka ovat osa ihmisyyden ydintä, kirjoittaja sen jälkeen asettaa ne vastakkain tekoälyn kanssa. Tämän avulla tekoäly esitetään kommentissa inhimillisyyden vastakohtana, eikä niiden rinnakkaiselon nähdä olevan mahdollista.

Esimerkissä (21) jatketaan edellisissä esimerkeissä esiin nostettua ajatusta siitä, kuinka inhimillisuus halutaan säilyttää osana työelämää tekoälyn ja ChatGPT:n yleistymisestä huolimatta. Toisin kuin esimerkissä (20), jossa kirjoittajan suhtautuminen tekoälyyn on osittain utelias, esimerkin (21) kirjoittajan kanta on kommentissa selvästi ehdottomampi. Kommentissa kirjoittaja kertoo sulkevansa tekoälyn kokonaan oman elämänsä ulkopuolelle ja korostaa luottavansa jatkossakin omaan järkeensä ja päätäntävaltaansa.

(21) En ole käyttänyt tekoälyä eikä siitä tule ikinä osa minun ainutlaatuisista elämästä. Minä käytän jatkossakin omaa järkeäni ja omaa päätäntävaltaa, tehdessä omia asioita ja elämän valintoja. Siihen minä luotan aina! (Suomi24, Tekoälyn tulo, 25.12.2023)

Esimerkissä (21) kommentoija luo kuvaa tekoälystä yksiselitteisesti negatiivisena teknologiana. Kommentissa korostuu kirjoittajan tekemä päätös, jonka mukaan hän on sulkenut tekoälyn kokonaan oman elämänsä ulkopuolelle. Kirjoittaja nostaa kommentin keskiöön oman järkensä ja päätösvaltansa, ja asettaa ne sen jälkeen tekoälyn

vastakohtaksi. Kommentissa toistuva minä-muoto vahvistaa ajatusta siitä, että kirjoittajan mukaan elämän valinnat kuuluvat ihmiselle itselleen, eikä teknologialle. Kirjoittaja esittääkin kommentissa tekoälyn ennen kaikkea uhkana ihmisen omalle harkinnalle ja päätöksenteolle. Lopun huudahdus, jossa kirjoittaja vakuuttaa luottavansa aina omaan järkeensä, tiivistää kommentin kannan ehdottomaksi.

Aineiston esimerkki (22) on peräisin Vauva.fi alustalla julkaistusta keskusteluketjusta, jossa pohditaan tekoälyn vaikutuksia työelämään. Ketjun keskustelussa sivutaan myös kysymyksiä tekoälyn tuottamasta taiteesta ja pohditaan siihen liittyviä haasteita. Esimerkissä (22) kirjoittaja vastaa aiempaan kommenttiin, jossa tekoälyn tuottamaa taidetta arvioidaan siitä näkökulmasta, voiko se hämätä katsojaa ajattelemaan, että se on ihmisen luoma.

(22) Ei ole kyse siitä, hämääkö tekoälyn taide minut onnistuneesti vai ei. Vaan siitä, että todennäköisesti taiteesta kiinnostuneet ihmisyyhteisöt muuttuvat tiiviimmäksi. Halutaan tuntea se oikea henkilö taiteen takana. (Vauva.fi, Tekoäly vie ¼ töistä! ,29.03.2023)

Esimerkissä (22) kirjoittaja kyseenalaistaa aiemmassa kommentissa esitetyn ajatuksen siitä, että tekoälyn tekemää taidetta tulisi arvioida sen mukaan, voiko se hämätä katsojaa luulemaan sitä ihmisen tekemäksi. Kirjoittaja tuo kommentissa esiin, kuinka hänen mielestään taiteen merkitys tulisi liittää sen sijaan itse taiteilijaan. Kirjoittaja myös mainitsee kommentissa, kuinka taiteesta kiinnostuneiden ihmisten luomat yhteisöt todennäköisesti muuttuvat ajan kuluessa yhä tiiviimmiksi. Tämä luo kommentissa kuvaa siitä, että tekoälyn ja ChatGPT:n yleistyessä tekijän tunnistettavuus korostuu aiempaa enemmän. Kirjoittaja kertoo kommentin lopussa, kuinka taideyhteisöissä halutaan tuntea se oikea henkilö taiteen takana, joka kuvaa hyvin keskusteluketjussa esiintyvää ajatusta siitä, kuinka taiteen arvo tulisi liittää aina myös sen tekijään, eikä vain itse teokseen.

Esimerkissä (23) kommentoija jatkaa esimerkin (22) jälkeen samaa keskusteluketjua, jossa käydään pohdintaa tekoälyn suhteesta taiteeseen. Esimerkissä (23) korostetaan, kuinka inhimillisellä tekemisellä on edelleen paikkansa työelämässä tekoälystä huolimatta. Kommentin mukaan tekoäly ei voikaan estää ihmisiä luomasta, vaan ihmisen tekeminen säilyy edelleen arvokkaana myös tekoälyn rinnalla.

(23) Mutta jos minä haluan maalata taulun ihan omin pikku kätösini, sitä ei voi tekoäly estää. Tai jos haluan laulaa laulun ihan omalla käheällä kurkullani, sitäkään ei voi tekoäly estää. Ja jos joku haluaa minulle näistä tekemisistäni vieläpä maksaa rahaa, ei sitäkään tekoäly pysty ainakaan toistaiseksi vielä estämään. (Vauva.fi, Tekoäly vie ¼ töistä!, 30.03.2023)

Esimerkissä (23) ihmisyyttä kuvataan tekoälyn ja ChatGPT:n vastakohtana. Kommentissa kirjoittaja kuvaa ihmisyyttä kehollisena kokemuksena, helposti samaistuttavina tunteina sekä arkisena tekemisinä. Kommentissa esiintyvät ilmaisut maalaamisesta ”omin pikku kätösini” ja laulamisesta ”omalla käheällä kurkulla” korostavat kirjoittajan näkemystä siitä, kuinka taide on ihmiselle itselleen henkilökohtainen asia. Kommentissa taide myös esitetään ennen kaikkea sen tekemisen kautta, eikä ainoastaan vain valmiina lopputuloksena. Samalla kirjoittaja asettaa tekoälyn kommentissa inhimillisyyden vastakohtaksi tavalla, joka ei perustu siihen, mihin tekoäly pystyy, vaan siihen, mitä se ei voi tehdä: se ei voi estää ihmistä tekemästä. Tekoäly voi siis tehdä paljon, mutta kommentissa korostuu ajatus siitä, että ihmisellä on edelleen oma erityinen kykynsä ja paikkansa yhteiskunnassa.

Tässä diskurssissa luodaan kuvaa työelämästä, jossa ihminen ja inhimillisuus ovat keskiössä. Diskurssissa työelämä nähdään ihmisten ehdoilla toimivana elämän osa-alueena, jossa tekoäly ja ChatGPT voivat tukea työntekoa, mutta jossa ihmisen rooli säilyy silti korvaamattomana. Diskurssissa luodaan samalla kuvaa yhteiskunnasta, jossa ihmisen asema on keskiössä myös silloin, kun teknologia kehittyy. Diskurssissa huomio kohdistuu siihen, että ihmisille ominaiset taidot, kokemukset ja ominaisuudet korostuvat entisestään sekä työelämässä että yhteiskunnassa. Diskurssissa luodaan siis kuvaa

yhteiskunnasta, jossa ihmisen asema säilyy korvaamattomana tekoälyn kehityksestä huolimatta.

4.5 Analyysin yhteenveto

Aineiston analyysin perusteella keskusteluista tunnistettiin neljä diskurssia, jotka kuvaavat erilaisia tapoja puhua ChatGPT:n ja tekoälyn vaikutuksista työelämään: ”Tekoäly vie ¼ töistä!”, ”Ammatteja tulee ja menee. Uusia syntyy.”, ”ChatGPT vielä täynnä virheitä?” ja ”Kaipaam inhimillisyyttä”. Ensimmäisessä diskurssissa tekoäly ja ChatGPT nähdään uhkana työelämälle, joka voi sekä viedä työpaikkoja että muuttaa yhteiskunnan rakenteita. Toisessa diskurssissa tekoäly taas kuvataan luonnolliseksi osaksi työelämän kehitystä, jossa työn tekemisen tavat ja ammatit yksinkertaisesti muuttuvat teknologisen kehityksen mukana. Kolmannessa diskurssissa puolestaan korostuu ChatGPT:n epäluotettavuus ja siihen liittyvät eettiset riskit, kuten virheellisen tiedon tuottaminen, hallusinointi ja tietoturvakysymykset, jonka vuoksi sen käyttöä työssä pidetään diskurssissa rajallisena. Neljännessä diskurssissa taas korostuvat inhimillisuus ja aitous: ihmisten välinen vuorovaikutus ja inhimillisuus esitetäänkin siinä sellaisina ominaisuuksina, joita ei haluta työelämässä korvata.

Pietikäinen ja Mäntynen (2019, luku 2) tuovat esiin, kuinka diskurssit eivät ole pysyviä tai toisistaan irrallisia, vaan ne linkittyvät ja järjestyvät keskenään jatkuvasti uudelleen. Heidän mukaansa diskurssit voivat myös reagoida toisiinsa siten, että niistä osa pyrkii vakiinnuttamaan asemansa suhteessa toisiinsa ja toinen osa pyrkii puolestaan haastamaan näitä vakiintuneita näkemyksiä. Tämän vuoksi on perusteltua tarkastella aineistosta löydettyjä diskursseja myös suhteessa toisiinsa ja pohtia, miten ja missä kohdin ne tukevat toisiaan, rakentuvat vastakkain ja millaisia vaihtoehtoisia tulkintoja ne tuottavat samasta ilmiöstä.

Hierarkian näkökulmasta aineistossa vahvimmin läsnä oleva puhetapa on uhkadiskurssi. Diskurssin hallitseva asema aineistossa näkyy erityisesti määrällisesti, sillä uhkaan

liittyviä puhetapoja esiintyy useissa keskusteluissa ja useiden eri kirjoittajien kommentteissa. Hierarkia näkyy aineistossa myös siten, että uhkakuva toimii usein keskusteluissa perusasetelmana, jonka ympärillä muut puhetavat joko vahvistavat, rajaavat tai haastavat tätä näkökulmaa. Uhkadiskurssissa työelämän muutos kuvataan usein väistämättömänä ilmiönä, joka johtaa työpaikkojen vähenemiseen ja yksilön aseman heikkenemiseen. Tällainen puhetapa luo keskustelufoorumeilla usein sellaisen tilanteen, jossa muista näkökulmista puhuminen vaatii erikseen perustelua. Juuri tästä syystä uhkadiskurssi näkyy aineistossa hallitsevana puhetapana, sillä se on usein keskusteluketjussa oletusasetelma, jota muut diskurssit joutuvat kommentoimaan.

Uhka ei kuitenkaan rajoitu vain ensimmäiseen diskurssiin, vaan se limittyy myös muihin diskursseihin. Toisessa diskurssissa, "Ammatteja tulee ja menee. Uusia syntyy.", uhka on selvästi taka-alalla, mutta se ei kuitenkaan katoa kokonaan. Tämä näkyy aineistossa siten, että vaikka teknologinen kehitys normalisoidaan ja suhteutetaan diskurssissa aiempiin työelämän kokemuksiin muutoksiin, kommentteissa silti tunnustetaan muutoksen olemassaolo ja sen mahdolliset vaikutukset työelämään. Toisen diskurssin ytimessä on kuitenkin sen tapa heikentää uhkaa liittämällä tekoäly ja ChatGPT osaksi luonnollista ja historiallisestikin toistuvaa teknologista kehitystä, jossa ammatteja katoaa ja uusia syntyy, eikä tämä muutos johda työmarkkinan tai yhteiskunnan romahtamiseen. Tämä toimii aineistossa nimenomaan vastapuheena uhkadiskurssille. Tätä toisessa diskurssissa esitettyä näkökulmaa perustellaan aineistossa usein historian kautta ja siinä nojataan ajatukseen siitä, että koska aiemmat teknologiset murrokset eivät ole johtaneet massatyöttömyyteen, myöskään nyt ei oleteta, että näin käy. Tällä tavoin toinen diskurssi haastaa uhkadiskurssissa esitetyn ajatuksen tekoälyn ja ChatGPT:n tuomasta uhasta työmarkkinoille, esittämällä tämän muutoksen toistuvana kaavana. Näin se myös sulkee diskurssin ulkopuolelle sellaiset tulkinnat, joissa tekoäly nähdään yksiselitteisesti uhkana. Samalla toisessa diskurssissa kuitenkin jätetään tilaa ajatukselle siitä, että muutos työelämässä voi olla iso, mutta se esitetään kuitenkin hallittavana ja yhteiskuntaa uudistavana ilmiönä, ei romahduttavana. Tällä tavoin diskurssissa uhka ei ole täysin poissuljettu, mutta se kesytetään eri tavoin.

Kolmannessa diskurssissa, ”ChatGPT vielä täynnä virheitä?”, uhka saa jälleen eri muodon. Siinä uhka kohdistuu tekoälyn ja ChatGPT:n tuottaman tiedon luotettavuuteen ja sen käytön turvallisuuteen. Tämä on tärkeä ero, joka erottaa sen uhkadiskurssista, sillä se muuttaa keskustelun kohdetta. Ongelmana ei siis nähdä pelkästään sitä, että tekoäly vie työpaikkoja, vaan huomio kohdistuu siihen, voiko tekoälyyn ylipäättään luottaa ja mitä seurauksia sen tuottamalla sisällöllä voi olla. Kolmannessa diskurssissa ChatGPT:stä ja tekoälystä luodaan myös kuvaa sellaisena teknologiana, joka voi vaikuttaa luotettavalta, mutta jonka tuotokset vaativat aina ihmisen tekemän kriittisen tarkastuksen. Näin siinä samalla suljetaan diskurssin ulkopuolelle sellaiset tulkinnat, joissa ajatellaan, että ChatGPT:hen voisi luottaa työelämässä sellaisenaan.

Neljännessä diskurssissa, ”Kaipaamme inhimillisyyttä”, uhka näyttäytyy jälleen eri tavalla. Tämä näkyy diskurssissa siten, että uhka kohdistuu ihmisyyteen sekä ihmisten omistamiin arvoihin ja arvovalintoihin. Uhka liittyykin diskurssissa siihen, että inhimillisuus, eli aitous, vuorovaikutus, tunteet ja itsemääräys, koetaan sellaisiksi asioiksi, jotka voivat heikentyä tai jopa kadota, jos tekoälylle annetaan liikaa tilaa työelämässä ja ylipäättään yhteiskunnassa. Siinä ChatGPT ja tekoäly nähdään mahdollisesti hyödyllisenä apuvälineenä, mutta keskeiseksi nostetaan esiin raja siitä, mitä halutaan säilyttää ihmisen tekemänä ja ihmisten välisenä. Diskurssi siis sulkee ulkopuolelle ajatuksen siitä, että tekoäly voisi korvata ihmisen työelämässä tai yhteiskunnassa. Uhka ilmenee diskurssissa siten, että tekoäly asetetaan usein aineistossa törmäyskurssille inhimillisyyden ja aitouden kanssa, eikä niiden nähdä pystyvän toimimaan rinnakkain. Näin uhka limittyy ensimmäisen diskurssin lisäksi muihin diskursseihin, joissa se esittäytyy eri rooleissa ja eri muodoissa.

Diskurssien limittäisyyden näkökulmasta aineisto myös osoittaa, että diskurssit voivat esiintyä samoissa keskusteluissa ja jopa samassa kommentissa yhtäaikaaisesti. Esimerkiksi inhimillisyyttä korostavassa kommentissa voidaan samanaikaisesti tunnistaa ChatGPT:n ja tekoälyn tuomia mahdollisuuksia työelämään ja ilmaista uteliaisuutta sitä kohtaan,

vaikka lopulta kommentissa nostetaan inhimillisyys keskiöön ja kerrotaan, kuinka nämä kaksi asiaa ovat törmäyskurssilla keskenään. Samoin toisessa diskurssissa voidaan hyväksyä se, että tekoäly muuttaa työelämää, mutta kuitenkin painottaa, että tämä muutos ei ole katastrofi. Kolmannessa diskurssissa taas voidaan hyväksyä, että tekoälystä on hyötyä tietyissä työtehtävissä, mutta samalla korostaa, että sen käyttö edellyttää aina sen tuottaman tekstin tarkistamista tai ettei se sovi sellaisenaan asiantuntijatyöhön. Limittäisyys näkyikin aineistossa erityisesti siinä, että diskurssit jakavat joitakin samoja perusaiheita mutta ne tuottavat niille eri merkityksiä. Vaikka aineistossa korostuvat erityisesti pelko- ja uhkakuvat, monissa keskusteluissa tunnistetaan samalla myös se, että tekoäly ja ChatGPT voidaan nähdä myös hyödyllisenä apuvälineenä työelämässä. Tämä tekee aineistossa rakentuvasta kuvasta ristiriitaisen, sillä tekoälyyn ja ChatGPT:hen suhtaudutaan tekoälyn yhteydessä keskustelufoorumeilla pääosin varauksellisesti, mutta sitä ei kuitenkaan esitetä yksiselitteisesti kielteisenä ilmiönä.

5 Päätäntö

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli ymmärtää, miten keskustelufoorumeilla keskustellaan ChatGPT:n vaikutuksista työelämään. Tutkimuksen aineisto kerättiin Vauva.fi-, Suomi24- ja Reddit-keskustelufoorumeilta, ja se koostui yhdeksästä eri keskustelunaloituksesta ja niihin kerääntyneistä kommentteista. Aineiston analyysin perusteella voidaan todeta, että keskustelufoorumeilla muodostuu monipuolinen ja myös osittain ristiriitainen kuva ChatGPT:stä ja tekoälystä työelämän yhteydessä.

Aineistossa tekoälyyn liitettiin paljon erilaisia pelko- ja uhkakuvia. Tämä uhkadiskurssi näyttäytyikin keskusteluissa hallitsevana puhetapana. Tämä on linjassa Roen ja Perkinsin (2023) tutkimuksen kanssa, jossa havaittiin, kuinka ChatGPT:stä ja muista kielimalleista puhutaan uutismediassa ristiriitaisesti, ja kuinka nämä mediassa käydyt keskustelut painottuivat usein nimenomaan varoituksiin ja uhkakuviin. Tämän diskurssin avulla luodaan keskustelufoorumeilla kuvaa työelämästä, joka on keskellä suurta ja uhkaavaa muutosta tekoälyn ja ChatGPT:n käytön yleistyessä. Keskusteluissa kommentoijat kertovat, kuinka tekoälyn kehitys johtaa yhteiskunnassa työpaikkojen menettämiseen ja ihmisen aseman heikkenemiseen. Diskurssissa luodaankin kuvaa yhteiskunnasta, jossa tekoäly voi lopulta korvata ihmisen.

Aineiston toisessa diskurssissa ChatGPT nähdään apuvälineenä, joka voi tehostaa sekä itse työntekoa että myös työelämää. Tätä havaintoa tukevat sekä Pengin ja muiden (2023) että Noyn ja Zhangin (2023) tutkimukset, joissa havaittiin, että generatiivinen tekoäly voi lyhentää työaikaa ja tehostaa työtehtävien suorittamista esimerkiksi kirjoittamisen ja ohjelmistokehityksen kaltaisissa tehtävissä. Tässä diskurssissa korostui myös ajatus siitä, kuinka ChatGPT ja tekoäly eivät pysty kokonaan korvaamaan ihmistä työelämässä, vaan sen sijaan niiden nähdään yksinkertaisesti muuttavan tapoja, joilla työtä tehdään. Tämä ajatus myötäilee Söllnerin ja muiden (2025) tutkimusta, jossa nostettiin esiin generatiivisen tekoälyn potentiaali johtaa uudenlaiseen ihmisen ja tekoälyn väliseen työnjakoon, jossa tekoäly tuottaa työn ensimmäisen luonnoksen, jonka ihminen tarkastaa ja muokkaa. Tässä tutkimuksessa kuitenkin havaittiin, että nämä myönteiset

näkökulmat tekoälyn ja ChatGPT:n käytöstä työelämässä jäivät keskustelufoorumeilla selvästi uhkakuvia vähäisemmiksi.

Naing ja Udomwong (2024) tekivät omassa tutkimuksessaan osittain samansuuntaisia havaintoja tämän tutkimuksen tulosten kanssa. He analysoivat Reddit-aineistoa, josta selvisi, kuinka ChatGPT nähtiin keskusteluissa pääosin hyödyllisenä ja luovana välineenä. Tutkimusaineistossa havaittiin myös huolta tekoälyn vaikutuksista työmarkkinoihin, ja siihen liittyviin eettisiin kysymyksiin. Nämä samat teemat ja aiheet olivat esillä myös tämän tutkimuksen tuloksissa, mutta aineistossa painottuivat enemmän myönteisten näkökulmien sijaan uhkakuvat.

Tutkimusaineistosta havaittiin myös diskurssi, jossa nostettiin esiin ChatGPT:n käyttöön liittyviä eettisiä haasteita sekä myös huolta sen epäluotettavuudesta. Tämä on linjassa Cohenin ja muiden (2024) tutkimuksen kanssa, jossa käyttäjien kriittisten näkemysten havaittiin liittyvän sekä perinteisiin tekoälyn eettisiin kysymyksiin että myös generatiivisen tekoälyn erityispiirteisiin. Näihin erityispiirteisiin kuuluvat muun muassa tekoälyn vastaukset, joissa väärä tieto on esitetty uskottavassa muodossa sekä niissä esiintyvät tekaistut lähteet ja vinoumat. Samoin myös Khan ja muut (2022) kertoivat, kuinka tekoälyn etiikkaa käsittelevässä kirjallisuudessa korostuu huoli, joka koskee erityisesti tekoälyn ja sen käytön läpinäkyvyyttä, yksityisyyttä, vastuullisuutta ja oikeudenmukaisuutta. Tämä yhteys aiempaan tutkimukseen osoittaa, kuinka aineistosta havaittu diskurssi liittyy osaksi laajempaa keskustelua generatiivisen tekoälyn eettisistä haasteista työelämässä.

Aineistosta löydettiin myös inhimillisyyttä korostava diskurssi, jossa ChatGPT:tä ja tekoälyä verrattiin ihmiseen ja todettiin sen jäävän jälkeen erityisesti inhimillisyyttä, aitoutta ja ihmisten välistä vuorovaikutusta vaativilla elämän osa-alueilla. Tämä analyysin havainto tukee Kallan ja Smithin (2023) tutkimusta, jossa kerrotaan ChatGPT:n puutteellisesta tunneälystä. Diskurssissa korostui tarve säilyttää ihmisen läsnäolo

sellaisissa tilanteissa ja työtehtävissä, joissa vuorovaikutus tai eettinen arviointi ovat keskiössä.

Tämän lisäksi aineiston analyysi osoitti, etteivät tunnistetut diskurssit ole irrallisia toisistaan, sillä ne limittyvät tutkimusaineistossa keskenään. Aineistossa samoissa keskusteluketjuissa ja jopa yksittäisissä kommentteissa saatettiin yhtä aikaa tuoda esiin sekä ChatGPT:n ja tekoälyn tuomia mahdollisuuksia työelämään, että siihen liittyviä huolia. Tämän takia keskustelufoorumeilla muodostuva kuva ChatGPT:stä ja tekoälystä työelämässä ei ole yksiselitteinen, sillä se rakentuu useista rinnakkaisista puhetavoista. Analyysin tuloksien perusteella voidaan kuitenkin todeta, että näistä puhetavoista juuri uhkadiskurssi oli läsnä keskustelufoorumeilla vahvimmin.

Tutkimuksessa tehty havainto uhkadiskurssin keskeisyydestä keskustelufoorumeilla on tärkeää huomioida myös käytännössä. Se, että ChatGPT:hen ja tekoälyyn liitetään työelämässä paljon uhkakuvia, tulisi huomioida esimerkiksi työpaikkojen AI-koulutuksissa ja tekoälystrategioissa. Korayimin ja muiden (2025) mukaan generatiivisen tekoälyn hyödyntäminen työssä edellyttää sekä sen käytön osaamista, että myös myönteistä suhtautumista sitä kohtaan. Tämän vuoksi AI-koulutuksissa ja strategioissa tulisi käsitellä teknisen osaamisen lisäksi myös sitä, millaisia ennakkoluuloja ja asenteita työntekijät liittävät tekoälyn käyttöön työelämässä. Tämä on tärkeää siksi, että pelkkä tekninen osaaminen ei riitä tekoälyn tehokkaaseen käyttöön, jos siihen samalla suhtaudutaan epäluuloisesti. Työpaikoilla olisi myös tärkeää huolehtia siitä, että tekoälyyn liittyvissä ohjeistuksissa on määritelty selkeästi, millaisissa tehtävissä tekoälyä voidaan käyttää, ja millaisissa tilanteissa sen käyttö vaatii erityistä harkintaa esimerkiksi tietoturvan osalta.

Tätä tutkimusta arvioitaessa on otettava huomioon, kuinka diskurssianalyysi perustuu aina tutkijan itse tekemiin tulkintoihin. Tämän myötä tiettyjä aineistossa esiintyviä piirteitä rajataan joko tietoisesti tai tiedottomasti tutkimuksen ulkopuolelle. Tämän lisäksi tutkimusaineisto sijoittuu hyvin rajattuun ajanjaksoon. Tämä voi olla ongelmallista,

koska ChatGPT ja tekoäly kehittyvät hyvin nopeasti, jolloin aineistossa esiin nousseet huomiot ja näkökulmat eivät välttämättä enää kuvaa tutkimuksen julkaisuhetken tilannetta tai ChatGPT:n nykyisiä toimintoja. Toisaalta tätä voidaan pitää myös tämän tutkimuksen vahvuutena, sillä ilmiötä voidaan tarkastella juuri sen ajankohdan näkökulmasta, jolloin sen aineisto on kerätty. Tutkimus siis tuottaa merkityksellistä tietoa siitä, millaisena ChatGPT:stä ja tekoälystä käyty keskustelu näyttäytyi sen kehitysvaiheessa, jonka aikana käyttäjien saataville julkaistiin sovelluksen sisällä täysin uusia toimintoja. Tutkimuksen haasteena voidaan kuitenkin pitää myös sitä, että vaikka aineisto kerättiin kolmelta eri alustalta tasapuolisesti siten, että mukaan otettiin sama määrä keskustelunaloituksia jokaiselta alustalta, analyysin esimerkeissä korostuivat erityisesti Vauva.fi:stä kerätyt kommentit. Tämä ei tarkoita sitä, etteivätkö samat diskurssit olisi ilmenneet myös Suomi24- ja Reddit-alustoilla, vaan sitä, että Vauva.fi:n kommentit kuvasivat niitä analyysin kannalta selkeimmin.

Koska aineisto kerättiin usealta eri keskustelufoorumilta, jatkotutkimuksessa olisi mahdollista tarkastella alustojen välisiä eroja suhteessa siihen, millaisia diskursseja siellä syntyy. Aiemmassa tutkimuksessa onkin todettu, että keskustelualustojen rakenteelliset ominaisuudet vaikuttavat keskustelujen sisältöön (Aragón ja muut, 2017). Lisäksi Zhou ja muut (2022) ovat osoittaneet, että alustojen moderointikäytännöt, algoritmit ja yhteisökohtaiset normit voivat vaikuttaa siihen, miten keskustelut rakentuvat foorumeilla ja mitkä näkökulmat niissä nousevat esiin. Tämän vuoksi olisi perustelua tarkastella myös jatkossa sitä, rakentuvatko ChatGPT:hen ja tekoälyyn liittyvät puhettavat eri alustoilla eri tavoin.

Kokonaisuutena tämä tutkimus osoittaa, että ChatGPT:stä ja tekoälystä käyty keskustelu työelämän yhteydessä rakentuu keskustelufoorumeilla useista rinnakkaisista ja osittain ristiriitaisista puhetavoista, joissa korostuvat erityisesti uhkakuvat, työn muutokseen liittyvät mahdollisuudet, eettiset haasteet sekä inhimillisyyden merkitys. Tutkimuksen tulokset myös osoittavat, kuinka ChatGPT:stä ja tekoälystä käyty keskustelu käsittää laajasti eri aiheita itse kyseisen teknologian käyttöönotosta aina siihen asti, millaisilla

ehdoilla tulevaisuudessa ollaan valmiita antamaan tekoälylle tilaa työelämässä ja yhteiskunnassa.

Lähteet

- Adamopoulou, E. & Moussiades, L. (2020). An overview of chatbot technology. Teoksessa I. Maglogiannis, L. Iliadis, & E. Pimenidis (Toim.), *Artificial Intelligence Applications and Innovations* (s. 373–383). Springer International Publishing. https://doi.org/10.1007/978-3-030-49186-4_31
- Adamopoulou, E. & Moussiades, L. (2020). Chatbots: History, technology, and applications. *Machine Learning with Applications*. <https://doi.org/10.1016/j.mlwa.2020.100006>
- Aragón, P., Gómez, V. & Kaltenbrunner, A. (2017). Detecting platform effects in online Discussions. *Policy & Internet*, 9(4), 420–443. <https://doi.org/10.1002/poi3.158>
- Arpo, R. (2005). *Internetin keskustelukulttuurit: Tutkimus internet-keskusteluryhmien viesteissä rakentuvista puhetavoista, tulkintoista ja tulkinnan kehyksistä kommunikaatioyhteiskunnassa*. Joensuun yliopisto.
- Arthur, C. (2006, 20. heinäkuuta). *What is the 1% rule?* The Guardian. Noudettu 13.10.2025 osoitteesta <https://www.theguardian.com/technology/2006/jul/20/guardianweeklytechnologysection2>
- Banh, L. & Strobel, G. (2023). Generative artificial intelligence. *Electronic Markets*, 33(1), 63. <https://doi.org/10.1007/s12525-023-00680-1>
- Bou-Franch, P. & Garcés-Conejos Blitvich, P. (toim.). (2019). *Analyzing digital discourse: new insights and future directions*. Springer International Publishing. <https://doi.org/10.1007/978-3-319-92663-6>
- Brown, A. H. & Green, T. (2009). Time students spend reading threaded discussions in online graduate courses requiring asynchronous participation. *The International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 10(6), 51. <https://doi.org/10.19173/irrodl.v10i6.760>
- Brynjolfsson, E., Li, D. & Raymond, L. (2025). Generative AI at work. *The Quarterly Journal of Economics*. <https://doi.org/10.1093/qje/qjae044>

- Cohen, M., Khavkin, M., Movsowitz Davidow, D. & Toch, E. (2024). ChatGPT in the public eye: Ethical principles and generative concerns in social media discussions. *New Media & Society*. <https://doi.org/10.1177/14614448241279034>
- Eilo, H., Falin, P., Harju, A., Huuskonen, S., Kohonen, I., Laine, K. & Satama, M. (2026). Näkökulmia sosiaalisen median eettiseen ja vastuulliseen tutkimukseen. Zenodo. <https://doi.org/10.5281/zenodo.18386110>
- Forrester. (2023, 14. joulukuuta). *Generative AI will reshape far more jobs than it eliminates*. Noudettu 15. lokakuuta 2025 osoitteesta <https://www.forrester.com/what-it-means/ep346-generative-ai-jobs-impact/>
- Giles, D. C. (2016). Observing real-world groups in the virtual field: The analysis of online discussion. *British Journal of Social Psychology*, 55(3), 484–498. <https://doi.org/10.1111/bjso.12139>
- Grzybowski, A., Pawlikowska–Łagód, K. & Lambert, W. C. (2024). A history of artificial intelligence. *Clinics in Dermatology*, 42(3), 221–229. <https://doi.org/10.1016/j.clindermatol.2023.12.016>
- Helasvuo, M.-L., Johansson, M. & Tanskanen, S.-K. (2014). *Kieli verkossa: Näkökulmia digitaaliseen vuorovaikutukseen*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Herring, S. C. (toim.). (1996). *Computer-mediated-communication. Linguistic, social and cross-cultural perspectives*. John Benjamins Publishing Company.
- Herring, S. C. (2004). *Computer-mediated discourse analysis: An approach to researching online behavior*.
- Hopkinson, C. (2013). Trolling in online discussions: From provocation to community-building. *Brno Studies in English*, 39(1), 5–25. <https://doi.org/10.5817/BSE2013-1-1>
- Jarrahi, M. H. (2018). Artificial intelligence and the future of work: Human-AI symbiosis in organizational decision making. *Business Horizons*, 61(4), 577–586. <https://doi.org/10.1016/j.bushor.2018.03.007>

- Joinson, A. N. (2001). Self-disclosure in computer-mediated communication: The role of self-awareness and visual anonymity. *European Journal of Social Psychology*, 31(2), 177–192. <https://doi.org/10.1002/ejsp.36>
- Jokinen, A., Juhila, K. & Suoninen, E. (2016). *Diskurssianalyysi: Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö*. Vastapaino.
- Jo, H. & Park, D.-H. (2024). AI in the workplace: Examining the effects of ChatGPT on information support and knowledge acquisition. *International Journal of Human–Computer Interaction*, 40(23). <https://doi.org/10.1080/10447318.2023.2278283>
- Kalla, D. & Smith, N. (2023). *Study and analysis of Chat GPT and its impact on different fields of study*. 8(3). <https://doi.org/10.5281/zenodo.7767675>
- Kelly, J. (2023, 31. maaliskuuta). *Goldman Sachs predicts 300 million jobs will be lost or degraded by artificial intelligence*. Forbes. Noudettu 15. lokakuuta 2025, osoitteesta <https://www.forbes.com/sites/jackkelly/2023/03/31/goldman-sachs-predicts-300-million-jobs-will-be-lost-or-degraded-by-artificial-intelligenc>
- Khan, A. A., Badshah, S., Liang, P., Khan, B., Waseem, M., Niazi, M. & Akbar, M. A. (2021). *Ethics of AI: A Systematic Literature review of principles and challenges*. <https://doi.org/10.48550/arXiv.2109.07906>
- Korayim, D., Bodhi, R., Badghish, S., Yaqub, M. Z. & Bianco, R. (2025). Do generative artificial intelligence related competencies, attitudes and experiences affect employee outcomes? An intellectual capital perspective. *Journal of Intellectual Capital*. <https://doi.org/10.1108/JIC-09-2024-0295>
- Laaksonen, S. & Matikainen, J. (2013). Tutkimuskohteena vuorovaikutus ja keskustelu verkossa Teoksessa S. Laaksonen, J. Matikainen & M. Tikka (toim.). *Otteita verkosta: Verkon ja sosiaalisen median tutkimusmenetelmät* (s. 193–244). Vastapaino.
- Langley, H. (2025, 8. maaliskuuta). *ChatGPT isn't slowing down Google just yet, and these numbers prove it*. Business Insider. Noudettu 10.03.2025 osoitteesta <https://www.businessinsider.com/chatgpt-isnt-slowng-down-google-ai-search-overviews-2025-3>

- Morzy, M. (2013). Evolution of online forum communities. Teoksessa T. Özyer, J. Rokne, G. Wagner & A. H. P. Reuser (Toim.). *The influence of technology on social network analysis and mining* (s. 615–630). Springer Vienna. https://doi.org/10.1007/978-3-7091-1346-2_27
- Naing, S. Z. S. & Udomwong, P. (2024). Public opinions on ChatGPT: An analysis of Reddit discussions by using sentiment analysis, topic modeling, and SWOT analysis. *Data Intelligence*, 6(2), 344–374. https://doi.org/10.1162/dint_a_00250
- Nguyen, D. & Hekman, E. (2024). The news framing of artificial intelligence: A critical exploration of how media discourses make sense of automation. *AI & Society*, 39(2), 437–451. <https://doi.org/10.1007/s00146-022-01511-1>
- Noy, S., & Zhang, W. (2023). Experimental evidence on the productivity effects of generative artificial intelligence. *Science*, 381(6654), 187–192. <https://doi.org/10.1126/science.adh2586>
- OpenAI. (2026, 27. helmikuuta). *Scaling AI for everyone*. Noudettu 28.3.2026 osoitteesta: <https://openai.com/index/scaling-ai-for-everyone/>
- Park, A., Hartzler, A. L., Huh, J., Hsieh, G., McDonald, D. W. & Pratt, W. (2016). “How did we get here?”: Topic drift in online health discussions. *Journal of Medical Internet Research*, 18(11). <https://doi.org/10.2196/jmir.6297>
- Peng, S., Kalliamvakou, E., Cihon, P. & Demirer, M. (2023). *The impact of AI on developer productivity: Evidence from GitHub Copilot*. <https://doi.org/10.48550/arXiv.2302.06590>
- Peng, L., & Zhao, B. (2024). Navigating the ethical landscape behind ChatGPT. *Big Data & Society*, 11(1). <https://doi.org/10.1177/20539517241237488>
- Pietikäinen, S. & Mäntynen, A. (2009). Kurssi kohti diskurssia. Vastapaino.
- Pietikäinen, S. & Mäntynen, A. (2019). *Uusi kurssi kohti diskurssia*. Vastapaino.
- Puusa, A., Juuti, P. & Aaltio, I. (2020). *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät*. Gaudeamus.
- Qi, W., Pan, J., Lyu, H. & Luo, J. (2024). Excitements and concerns in the post-ChatGPT era: Deciphering public perception of AI through social media analysis. *Telematics and Informatics*, 92, 102158. <https://doi.org/10.1016/j.tele.2024.102158>

- Roe, J. & Perkins, M. (2023). 'What they're not telling you about ChatGPT': Exploring the discourse of AI in UK news media headlines. *Humanities and Social Sciences Communications*, 10(1), 753. <https://doi.org/10.1057/s41599-023-02282-w>
- Saarikoski, P., Suominen, J. & Vaahensalo, E. (2019). *Digitaalisia kohtaamisia*. Gaudeamus.
- Santana, A. D. (2014). Virtuous or vitriolic: The effect of anonymity on civility in online newspaper reader comment boards. *Journalism Practice*, 8(1), 18–33. <https://doi.org/10.1080/17512786.2013.813194>
- Sedkaoui, S. & Benaichouba, R. (2024). Generative AI as a transformative force for innovation: A review of opportunities, applications and challenges. *European Journal of Innovation Management*. <https://doi.org/10.1108/EJIM-02-2024-0129>
- Sigala, M., Ooi, K.-B., Tan, G. W.-H., Aw, E. C.-X., Cham, T.-H., Dwivedi, Y. K., Kunz, W. H., Letheren, K., Mishra, A., Russell-Bennett, R. & Wirtz, J. (2024). ChatGPT and service: Opportunities, challenges, and research directions. *Journal of Service Theory and Practice*, 34(5), 726–737. <https://doi.org/10.1108/JSTP-11-2023-0292>
- Stahl, B. C. & Eke, D. (2024). The ethics of ChatGPT – Exploring the ethical issues of an emerging technology. *International Journal of Information Management*, 74, 102700. <https://doi.org/10.1016/j.ijinfomgt.2023.102700>
- Sun, N., Rau, P. P.-L. & Ma, L. (2014). Understanding lurkers in online communities: A literature review. *Computers in Human Behavior*, 38, 110–117. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2014.05.022>
- Söllner, M., Arnold, T., Benlian, A., Bretschneider, U., Knight, C., Ohly, S., Rudkowski, L., Schreiber, G. & Wendt, D. (2025). ChatGPT and beyond: Exploring the responsible use of generative AI in the workplace: an interdisciplinary perspective. *Business & Information Systems Engineering*. <https://doi.org/10.1007/s12599-025-00932-8>
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta. (2019). *Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa*. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisu 3/2019. Noudettu 15.03.2026 osoitteesta https://tenk.fi/sites/default/files/202101/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2020.pdf

- Tripathi, M. (2024). The impact of Artificial Intelligence on employment. *International Scientific Journal of Engineering and Management*, 03(03), 1–9.
<https://doi.org/10.55041/ISJEM01393>
- Wang, K. (2024). From ELIZA to ChatGPT: A brief history of chatbots and their evolution. *Applied and Computational Engineering*, 39(1), 57–62.
<https://doi.org/10.54254/2755-2721/39/20230579>
- World Economic Forum. (2025). *Future of jobs report 2025*. Noudettu 28.3.2026 osoitteesta <https://www.weforum.org/publications/the-future-of-jobs-report-2025/>
- Wu, T., He, S., Liu, J., Sun, S., Liu, K., Han, Q.-L. & Tang, Y. (2023). A brief overview of ChatGPT: The history, status quo and potential future development. *IEEE/CAA Journal of Automatica Sinica*, 10(5), 1122–1136.
<https://doi.org/10.1109/JAS.2023.123618>
- Yle Uutiset. (2019, 17. joulukuuta). *Aller myi Suomi24:n City Digital Groupille*. Noudettu 13.10.2025 osoitteesta <https://yle.fi/a/3-11121480>
- Yle Uutiset. (2025, 12. lokakuuta). *Huippuanalyttikko Piilaaksosta sanoo, että tekoäly on kupla: "Miten tässä on mitään järkeä?"*. Noudettu 15.10.2025 osoitteesta <https://yle.fi/a/74-20187804>
- Yu, Y., Jiang, J. & Dhillon, P. (2024). *Characterizing the structure of online conversations across Reddit*. <https://doi.org/10.48550/arXiv.2209.14836>
- Zhou, J., Müller, H., Holzinger, A. & Chen, F. (2024). Ethical ChatGPT: Concerns, challenges, and commandments. *Electronics*, 13(17), 3417.
<https://doi.org/10.3390/electronics13173417>